

יד מהרש"א
מסכת כתובות
פרק אלמנה ניזונית
דף צה: – קא:

ג' אייר תשע"ח

© Yechezkel Folger 2018

מפתח

דף צה:	4
סוגיא דאלמנה ניוזנת חלק א' תד"ה אלמנה	4
סוגיא דאלמנה ניוזנת חלק ב' תד"ה ואין חייבין	4
סוגיא דאלמנה ניוזנת חלק ג' בא"ד כגון דליכא	5
סוגיא דאלמנה ניוזנת חלק ד' תוספות ד"ה ניוזנת תנן	5
דף צו:	6
סוגיא דאלמנה ניוזנת חלק ה' תוספות ד"ה תא שמע	6
תוספות ד"ה אלמנה חלק א'	7
תוספות ד"ה אלמנה חלק ב' בא"ד הלוקח	7
תוספות ד"ה אלמנה חלק ג' בא"ד ואם תאמר	7
דף צז:	8
סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק א' רש"י ד"ה ור' יוסי	8
סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ב' תד"ה נכסי בחזקת אלמנה	9
סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ג' תוספות בא"ד ולא דמי	10
סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ד' תד"ה נשאת	11
סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ה' תוספות בא"ד ונתקבלה	11
דף צח:	11
סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ו' תד"ה או דלמא	11
סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ז' תד"ה וסמך לה	11
סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ח' תוספות ד"ה מאי סמך	12
דף צט:	13
סוגיא דמגורשת ואינה מגורשת חלק א' רש"י ד"ה מגורשת	13
סוגיא דמגורשת ואינה מגורשת חלק ב' תוספות ד"ה אלמנה	15
סוגיא דמגורשת ואינה מגורשת חלק ג' תד"ה לאתויי	15
סוגיא דבבתולי' חלק א' תד"ה בבתולי'	16
סוגיא דבבתולי' חלק ב' תוספות בא"ד דהא בקנס	18
סוגיא דבבתולי' חלק ג' תוספות בא"ד ונראה לי	18
סוגיא דבבתולי' חלק ד' תוספות בא"ד בתולה שלימה	19
תוספות בא"ד ואמרינן	19
דף צה:	19
תד"ה מוכרת שלא בב"ד	19
בא"ד ולא מיבעיא לי'	20
תד"ה דאמרי לי' מאן שם לך	20
סוגיא דשוה מנה במאתים חלק א' תד"ה אלמנה	20
דף צח:	21
סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ב' תד"ה כאן שנה רבי (הראשון)	21
סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ג' תד"ה כאן שנה רבי (השני)	22
סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ד' תד"ה אמר רב פפא	23
סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ה' בא"ד ומוקי לה	23
סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ו' בא"ד ואפילו חולקין	23
דף צט:	24
סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ז' גמרא הא מדרישא	24
סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ח' תד"ה הא מדסיפא	25
תד"ה נתן לו דינר	25
תוספות בא"ד וזו	26

תד"ה אלא אי אמרת	26
תד"ה כל שכן	26
דף צט:	27
סוגיא דאמר לאחד חלק א' תד"ה אמר לאחד	27
סוגיא דאמר לאחד חלק ב' תוספות בא"ד ורבי מוקי לה	28
סוגיא דאמר לאחד חלק ג' תוספות בא"ד כתב רב אלפס	28
סוגיא דאמר לאחד חלק ד' תוספות בא"ד ורב האי	29
סוגיא דאמר לאחד חלק ה' תד"ה אמרו לי' אע"ג דטעה שליח	30
תד"ה פיחת עשרה	31
דף ק:	31
סוגיא דאמר לאחד חלק ו' תד"ה רבא אמר	31
תד"ה אמר רב נחמן	33
תד"ה והא אמר רב נחמן	33
תד"ה פרטא בנו	34
דף ק:	35
גמרא אלא לעולם	35
תוספות ד"ה אלו דברים	35
תד"ה והאיילונית אין לה כתובה	35
סוגיא דמעשה קטנה חלק א' תד"ה רב תני	35
דף קא:	36
סוגיא דמעשה קטנה חלק ב' תוספות ד"ה כללו של דבר	36
סוגיא דמעשה קטנה חלק ג' תוספות ד"ה ובהפרת נדרי'	37
סוגיא דבלאות חלק א' תד"ה אילימא	37
סוגיא דבלאות חלק ב' תוספות בא"ד ואין לפרש	38
סוגיא דבלאות חלק ג' תוספות ד"ה הכי גרסינן	38

דף צה:

סוגיא דאלמנה ניזונת חלק א' תד"ה אלמנה

תוס' בד"ה אלמנה כו' מעשה ידיה שלהן גרסינן בלא וי"ו דאי כו' ניזונת כו' עכ"ל דלא ניחא להו למימר דאה"נ דהא נמי קמיבעיא ליה אי גרסינן ומעשה ידיה בוי"ו או לא דא"כ ה"ל לתלמודא לפרושי הכי וק"ל:

- (1) אנשי גליל היו כותבין "את תהא יתבת בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מיגר ארמלותיך בביתי" – אנשי יהודה היו כותבין "את תהא מיתזנא עד שירצו היורשין ליתן לך כתובתיך" לפיכך אם רצו יורשי הבעל נותנין לה כתובתה ופוטרינן אותה
  - (2) משנה – אלמנה ניזונת מנכסי יתומים – מעשה ידיה שלהן
  - (3) גמרא כמבואר בתוספות – איבעיא להו ניזונת תנן וכאנשי גליל שהיא ניזונת על כרחן של יתומין והלכך מעשה ידיה שלהן אבל לאנשי יהודה שמדעתם ניזונת ויכולין לסלקה אין מעשה ידיה שלהן – או הניזונת תנן לאשמועינן אשר לאנשי יהודה מעשה ידיה שלהן כל עוד דלא סלקו אותה
  - (4) תוספות ד"ה אלמנה כמבואר במהרש"א
- א) אלו גרסינן "ומעשה ידיה שלהן" בוי"ו דמפסיק בין "אלמנה (ה)ניזונת" מצד א' ו"מעשה ידי שלהן" מצד ב' – מוכרח אשר ניזונת תנן כאנשי גליל דאשמועינן בצד א' אשר לא סגי דלא יהבי לה ומצד ב' דמעשה ידי שלהן – ודלא קתני "אלמנה הניזונת" כאנשי יהודה דהרי לאנשי יהודה לא משמיענו צד א' כלום לגבי אלמנה זו הניזונת
- ב) וכיון דמכל מקום מיבעיא להו אלו הניזונת תנן מוכרח דגרסינן "מעשה ידיה שלהן" בלא וי"ו ואלו הניזונת תנן שפיר מילפי משנה לאנשי יהודה דמעשה ידיה שלהן כל עוד דלא סלקו אותה
- 5) המשך מהרש"א – ואף על פי כן לא ניחא לתוספות למימר דהא נמי קמיבעיא להו אלו גרסינן וי"ו דאם כן הוי לה לגמרא לפרושי הכי

סוגיא דאלמנה ניזונת חלק ב' תד"ה ואין חייבין

בד"ה ואין חייבין כו' מיהו תימה הא דלא קתני ואין חייבין בפירקונה כו' עכ"ל משום דהנך תלתא מילי בהדדי מתנייא בברייתא בפ' נערה תקנו מזונות תחת מעשה ידיה ופרקונה תחת פירות וקבורתה תחת כתובתה וכיון דלפי תירוצם קבורתה דתני הכא היינו משום דלא שמעינן לה בשום משנה שהיא תחת כתובתה ומזונות תחת מעשה ידיה נמי שמעינן לה שפיר הכא לישמענינן נמי הך מלתא דאין חייבין בפרקונה דלא שמעינן לה בשום משנה דפרקונה הוא תחת פירות וכיון דאין ליתומים פירות שלה אין חייבים בפרקונה וק"ל:

- (1) אשה שמת בעלה בחיי' גובה כתובתה מקרקעות המת ואלו מתה לאחר כך ואכתי לא גבתה כתובתה יורשיה גובין כתובתה – אשה שמתה בחיי בעלה אין לה כתובה ובעלה יורש אותה
- (2) משנה – אלמנה ניזונת מנכסי יתומי בעלה שמת (ו)מעשה ידיה שלהן – ואם מתה לאחר כך אין יורשי הבעל חייבין בקבורתה אלא יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה
- (3) רש"י – אין יורשי הבעל חייבין בקבורתה אם מתה שהרי יורשיה גובין כתובתה מיורשי הבעל ועל יורשיה לקבורה שהרי בעלה תחת כתובתה חייב בקבורתה עכשיו שאינו יורשה היא תקבור עצמה
- (4) ברייתא דף מז: – תיקנו מזונותיה תחת מעשה ידיה – ופירקונה תחת פירות – וקבורתה תחת כתובתה

5) תוספות

- (א) קשיא – פשיטא דאין יורשי הבעל חייבין בקבורתה דהא בעל גופיה לא מיחייב בקבורתה היכא דלא ירית כתובתה דקי"ל קבורתה תחת כתובתה
- (ב) שאלה – שמא נתרץ דהיא גופה קמ"ל מתני' דקבורתה תחת כתובתה דאכתי לא שמעי' ליה בשום מקום במשנה
- (ג) תשובה – לא יתכן לתרץ ככה דאם כן תיקשי הא דלא קתני ואין חייבין בפרקונה
- (6) מהרש"א לביאור דברי תוספות
- (א) הנך תלתא מילי בהדדי מתנייא בברייתא בפ' נערה תקנו מזונות תחת מעשה ידיה ופרקונה תחת פירות וקבורתה תחת כתובתה

- (ב) וכיון דלפי תירוצם קבורתה דתני הכא היינו משום דלא שמעינן לה בשום משנה שהיא תחת כתובתה ומזונות תחת מעשה ידיה נמי שמעינן לה שפיר הכא כמבואר בחלק א' – תיקשי דלישמעינן נמי הך מלתא דאין יורשי הבעל חייבין בפרקונה כיון דאין להן פירות דלא שמעינן לה בשום משנה

סוגיא דאלמנה ניזונת חלק ג' בא"ד כגון דליכא

בא"ד כגון דליכא אלא מטלטלי אין חייבין כו' עכ"ל ויורשי כתובתה דחייבין בקבורתה היינו דהווי ירתינן כתובתה אי הוה מקרקעי אף על גב דהשתא במטלטלי לא ירתי מידי חייבין בקבורתה וכן מפורש בפסקי תוס' ע"ש:

- (1) המשך תוספות – תירוץ לקושיית תוספות בחלק ב' – וי"ל דאיצטריך לאשמעינן אפי' היכא דלא שקלה אלמנה כתובה כגון דליכא אלא מטלטלי אין יורשי הבעל חייבים בקבורתה ואף על גב דהשתא הווי יורשי הבעל כיוורשי כתובתה כיון שאינה גובה אותה מהם
- (2) מהרש"א

- (א) קשיא – אם כן דלא שקלה כתובתה למה קורין ליורשי האשה "יורשי כתובתה" דחייבין בקבורתה
- (ב) תירוץ – משנה מילפא אשר יורשיה דהיו יורשין כתובתה אי הוה מקרקעי חייבין בקבורתה אף על גב דהשתא אינן יורשין מידי

סוגיא דאלמנה ניזונת חלק ד' תוספות ד"ה ניזונת תנן

בד"ה ניזונת תנן כו' הא לא מיבעיא כו' ולענין הלכתא כמאן דהא כו' עכ"ל ר"ל דרב ושמואל פליגי כבר בהא הלכתא כמאן ודוחק לומר דמבעיא ליה הלכתא כמאן כרב או כשמואל משום דהשתא ה"ל מחלוקת דאנשי יהודה ואנשי גליל בפ' נערה וסתם הכא במתניתין אי כאנשי גליל אי כאנשי יהודה ומחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם דמ"מ לא ה"ל למנקט במלתיה אלא רב ושמואל כיון דפליגי כבר בהלכתא ועוד דבכמה דוכתינן פליגי אמוראי בגירסות דמתני' בכהאי גוונא וא"כ ליכא הכרע במתני' ולא ה"ל למיבעי אלא סתם מאי הוה עלה אי כרב אי כשמואל ודו"ק:

- (1) ניהדר לחלק א' בו קבענו דאיבעיא להו אלו משנה דידן אתיא כאנשי גליל וקתני "ניזונת" או דאתיא כאנשי יהודה וקתני "הניזונת"
- (2) בפרק נערה הוזכר במשנה מחלוקת דאנשי גליל ואנשי יהודה ובגמרא שם פליגי רב ושמואל דרב אמר הלכה כאנשי יהודה ושמואל אמר הלכה כאנשי גליל
- (3) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) שאלה – האם מצינן למימר דהכא מבעיא לה לגמרא הלכתא כמאן כרב או כשמואל – משום דבמשנה בפרק נערה קתני מחלוקת דאנשי יהודה ואנשי גליל ואלו סתם מתניתין דהכא כאנשי יהודה נמצא דהלכה כרב על סמך כלל דמחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם ואלו סתם מתניתין דהכא כאנשי גליל נמצא דהלכה כשמואל

(ב) תשובה – לא יתכן – דמכל מקום לא ה"ל לגמרא למנקט במלתיה אלא רב ושמואל כיון דפליגי כבר בהלכתא – ועוד דבכמה דוכתין פליגי אמוראי בגירסאות דמתני' בכהאי גוונא ואם כן ליכא הכרע במתניתין ולא ה"ל למיבעי אלא סתם מאי הוה עלה אי כרב אי כשמואל

דף צו.

סוגיא דאלמנה ניזונת חלק ה' תוספות ד"ה תא שמע

[דף צו עמוד א] תוס' בד"ה ת"ש כו' דלאנשי יהודה לאשמועינן מעשה ידיה לעצמה וכ"ש מציאתה כו' עכ"ל ואין להקשות לפי זה בפשיטות מגופה דמתני' ה"מ לאוכחי הכי דהניזונת תנן דאי ניזונת תנן וכאנשי גליל אמאי תני במתני' דמעשה ידיה שלהן ה"ל למתני רבותא טפי דאפילו מציאתה שלהן דלדידהו ה"ל היתומים כבעל דלא סגי דלא יהבי לה מזונות ודאי דמציאתה שלהן כמו מעשה ידיה ולא ה"ל רבותא טפי אלא לאנשי יהודה דיכולין לסלקה הוא דקאמרי' דאיכא לפלוגי שפיר בין מעשה ידיה למציאתה וה"ל למיתני רבותא במלתיה דשמואל אי ניזונת תנן דאפילו מעשה ידיה אינו שלהן לאנשי יהודה ודו"ק:

(1) קבענו לתוספות בחלק א' דאיבעיא להו ניזונת תנן וכאנשי גליל שהיא ניזונת על כרחן של יתומין והלכך מעשה ידיה שלהן אבל לאנשי יהודה שמדעתם ניזונת ויכולין לסלקה מעשה ידי' לעצמה אפילו בעודה ניזונת ולא סלקו אותה – או הניזונת תנן למילף לאנשי יהודה דהגם דאי בעו לא יהבי לה מכל מקום מעשה ידיה שלהן בעודה ניזונת ולא סלקו אותה

(2) מציאת אשה לבעל – מציאת אלמנה ליורשי בעל דיקא אלו יש להן דין "בעל" דחייבין במזונות' ואין יכולין לסלקה

(3) שים לב דלאנשי יהודה אלו ניזונת תנן וסבירא להו דמחמת דיכולין לסלקה הוי מעשה ידי' לעצמה אפילו בעודה ניזונת – הוי הא דמעשה ידי' לעצמה רבותא טפי (דלא אזלינן בצד "הניזונת" אשר מעשה ידי' שלהן מיהת בעודה ניזונת) – מהא דמציאתה לעצמה דאינה אלא תוצאה מהא דיכולין לסלקה ממזונות לאנשי יהודה בין אלו ניזונת תנן בין אלו הניזונת תנן

(4) המשך דגמרא כמבואר בתוספות

(א) תא שמע דאמר ר' זירא אמר שמואל אלמנה מציאתה לעצמה

(ב) אי אמרת בשלמא הניזונת תנן לאנשי יהודה שפיר אשמועינן שמואל דמציאתה לעצמה דהואיל והן יכולין לסלקה אין להן דין בעל לגבי מציאתה אפילו בדאכתי מעשה ידי' שלהן דעודה ניזונת ולא סלקו אותה

(ג) אלא אי אמרת ניזונת תנן וכאנשי גליל אבל לאנשי יהודה מעשה ידיה לעצמה אפילו בעודה ניזונת – אם כן הא דאמר שמואל אלמנה מציאתה לעצמה אין לאוקמה לא כאנשי גליל ולא כאנשי יהודה – דלאנשי יהודה תיקשי לאשמועינן שמואל דמעשה ידיה לעצמה וכל שכן מציאתה (דהרי קבענו אשר הא דמעשה ידי' לעצמה אפילו בעודה ניזונת הוה רבותא טפי) – ולאנשי גליל תיקשי בפשיטות למה אמר שמואל מציאתה לעצמה והא ליורשי בעל צריכה למיהוי כיון דיורשי בעל הריהן כבעל דלא סגי דלא יהבי לה מזונות

- (א) קבענו דהא דמעשה ידי' לעצמה רבותא טפי מהא דמציאתה לעצמה – ונמצא לאידך גיסא דהא מציאתה שלהן רבותא טפי מהא דמעשה ידי' שלהן
- (ב) קשיא – מגופה דמתני' הוי מצי לאוכחי מהך דשמואל דליכא למימר דניזונת תנן כאנשי גליל דתיקשי בהיפך אמאי קתני במתני' דמעשה ידיה שלהן ה"ל למתני רבותא טפי דאפילו מציאתה שלהן
- (ג) תירוץ – דיקא לאנשי יהודה אלו ניזונת תנן הוי מעשה ידי' לעצמה רבותא טפי (דלא אזלינן בצד "הניזונת" אשר מעשה ידי' שלהן בעודה ניזונת) מהא דמציאתה לעצמה (דאינה אלא תוצאה מהא דיכולין לסלקה ממזונות בין אלו ניזונת תנן בין אלו הניזונת תנן) – אבל לאנשי גליל שווין הן

תוספות ד"ה אלמנה חלק א'

בד"ה אלמנה כו' וא"ת מ"ש דלמזוני מהניא תפיסה טפי מכתובה כו' עכ"ל דליכא למימר דקושטא הוא דמר בר רב אשי הכי פריך לה מ"ש דלכתובה כו' הוה אתקפתא גמורה וליכא לפלוגי כלל בין מזוני לכתובה לא ה"ל בתר הכי אמרי' משמיה דרבא כוותיך ואדרבה ה"ל קשיא לרבינא אלא ודאי דאיכא לפלוגי בינייהו כמ"ש התוספות לשני הפירושים אלא דמר בר רב אשי דאתקיף ליה לא ניחא ליה לפלוגי בכך וק"ל:

(1) גמרא כמבואר ברש"י

- (א) אמר ר' אלעזר אלמנה שתפסה מטלטלין במזונותיה מה שתפסה תפסה ולא מפקינן מינה – ואף על גב דפסקינן הלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי הוהיל ותפסה תפסה
- (ב) אמר רבינא ולא אמרן אלא למזוני אבל לכתובה מפקינן מינה
- (ג) מתקיף לה מר בר רב אשי מאי שנא לכתובה דממקרקעי ולא ממטלטלי מזונות נמי ממקרקעי ולא ממטלטלי – אלא למזוני מאי דתפסה תפסה הכי נמי לכתובה
- (ד) אמר ליה רב יצחק בר נפתלי לרבינא הכי אמרינן משמיה דרבא כוותיך

(2) תוספות – מקשי מאי שנא דלמזוני מהניא תפיסה טפי מכתובה ומתרצי דאיכא לפלוגי בינייהו מטעם שאינו מענינו

(3) מהרש"א

- (א) קשיא – ליתרצי תוספות דקושטא הוא דמר בר רב אשי הכי פריך לה מאי שנא דלכתובה כו'
- (ב) תירוץ – אלו הוה הך דמר בר רב אשי אתקפתא גמורה וליכא לפלוגי כלל בין מזוני לכתובה לא הוי לי' ר' יצחק בן נפתלי למימר למר בר רב אשי "הכי אמרי' משמיה דרבא כוותיך" ואדרבה הוי לי' למימר קשיא לרבינא – אלא ודאי דאיכא לפלוגי בינייהו כמו שתרצו תוספות אלא דמר בר רב אשי דאתקיף ליה לא ניחא ליה לפלוגי בכך

תוספות ד"ה אלמנה חלק ב' בא"ד הלוקח

בא"ד הלוקח שלא באחריות ונמצאת שדה שאינה שלו כו' עכ"ל דאיכא למ"ד בפרק ח"ה דחוזר על המוכר אם היה חי וכמ"ש התוס' לעיל בפרק מי שהיה וק"ל:

תוספות ד"ה אלמנה חלק ג' בא"ד ואם תאמר

בא"ד ואם תאמר כמאן אי כרבי בלא תפיסה נמי כו' ואי כרשב"א כו' עכ"ל בודאי לענין כתובה ס"ל כר"ע דמתני' דלא מהני תפיסה אלא למזוני מהני טפי כמ"ש לעיל וא"כ כמאן ס"ל אי כרבי בלא כו' וק"ל:

דף צו:

סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק א' רש"י ד"ה ור' יוסי

[דף צו עמוד ב] בפרש"י בד"ה ור"י סבר נכסי בחזקת אלמנה כו' שאם יכלו כל נכסי היתומים כו' עכ"ל ר"ל לגבי יתומים אם לא יכלו הרי היא נאמנת לומר שלא נתנו לה כלום במזונות או שמכרה למזונות ועדיין לא קבלה כתובתה וכשיכלו כל נכסי יתומים ליכא נפקותא גבי יתומים אלא לגבי לקוחות שתוכל לומר כל מה שמכרה אינו רק למזונות ותחזור ותטרופ מהלקוחות בכתובתה אבל לקמן דמסיק דלרבי יוסי נמי נכסי בחזקת יתמי קיימי הוצרך לפרש לגבי יתומים אם לא יכלו הנכסים תוכל להעמיד עדים על הנמכר למזונות ולגבי לקוחות לא תודיע מה שמכרה דאם תודיע יהיו גם הם נאמנים לומר לכתובה מכרה כיון דנכסי בחזקת יתמי קיימי וע"פ הדברים האלה יתיישב במה שכתבו התוס' וגם לפירוש הקונטרס אין זו אונאה שאומרת ללקוחות כו' ולא פירשו כן בפשיטות למאי דמסיק דר' יוסי נמי סבר דנכסי בחזקת יתמי קיימי והא דכחה יפה היינו לגבי לקוחות דאין זה אונאה כו' דודאי לקמן כיון דהלקוחות לא ידעו במכירה כלל דודאי דאינהו אפסידו אנפשייהו שקנו קרקעות שנשתעבדו לכתובת אשה אבל הכא לפ"ה שידעו לקוחות במכירתה לכתובה לא שייך דאפסידו אנפשייהו ואפ"ה קאמרי דליכא אונאה דה"ל ללקוחות לאסוקי אדעתיהו שתוכל לומר למזונות מכרתי ויש מקשים לפרש"י דפירש הכא לר' יוסי דהסתם יפה לה מפני לקוחות ומשום דנכסים בחזקת האלמנה ה"נ איכא לפרושי לר' יהודה בשיכלו נכסי דיתמי דהמפורש משום מזוני יפה לה לגבי לקוחות שלא יאמרו שמכרה הכל לכתובתה ויהיו נאמנים כיון דהנכסים בחזקת יתמי קיימי לר' יהודה ויש ליישב שהוצרך לפרש כן לפי המסקנא דר' יוסי נמי סבר דנכסי בחזקת יתמי קיימי והסתם יפה לה משום לקוחות ע"כ דליכא לפרושי לר' יהודה דמפורש יפה לה משום לקוחות דא"כ ה"ל סברתם הפוכה ודו"ק היטב:

- (1) אשה גובה כתובתה מנכסים משועבדים אבל אינה גובה מזונות מנכסים משועבדים
  - (2) גמרא כמבואר ברש"י – בעי ר' יוחנן יתומים אומרים נתנו דמי מזונות והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה – נכסי הבעל בחזקת יתמי קיימי ועל אלמנה להביא ראיה – או דלמא נכסי בחזקת אלמנה קיימי ועל היתומים להביא ראיה
  - (3) מהרש"א לשיטת רש"י
- (א) אלו נכסי בחזקת אלמנה קיימי ולא כלו נכסי יתומים נאמנת לומר שלא נתנו לה מזונות או שמכרה למזונות ועדיין לא קבלה כתובתה – ואם כלו נכסיהם ולית למיגבי מהן כלום נאמנת לגבות כתובתה מלקוחות על ידי שתאמר שמכרה למזונות
- (ב) אלו נכסי בחזקת יתומים קיימי נאמנים לומר דכבר נתנו מזונות דמכרה לכתובתה – ונאמנים גם כן לקוחות לומר דמכרה לכתובתה ודלכן לא מציא למיטרף מהן כלום אפילו למזונות כיון דאין גובין למזונות מנכסים משועבדים
- (4) המשך דגמרא

(א) א"ר שימי בר אשי כתנאי מוכרת וכותבת ללקוחות בשטרות המכירה – את המכור למזונות כותבת אלו למזונות מכרתי ואת המכור לגיבוי כתובה כותבת אלו לכתובה מכרתי דברי ר' יהודה – ר' יוסי אומר מוכרת וכותבת סתם וכן כחה יפה

(5) "דרך ראשון" בגמרא למחלוקת דר' יהודה ור' יוסי כמבואר ברש"י ומהרש"א

(א) ר' יהודה סבר נכסי בחזקת יתמי קיימי והמפורש יפה לה דאי לא פירשה מה לכתובה ומה למזונות סוף כשתבא לתבוע יאמרו לה יתומים מה שמכרת לכתובה מכרת וקבלת כתובתך ואם תאמר ליתומים אם כן תנו לי מזונות שאכלתי הם יאמרו נתנו לך מטלטלין במזונותיך

(ב) ור' יוסי סבר נכסי בחזקת אלמנה קיימי – ואם כלו כל נכסי יתומים הסתם יפה לה לגבי לקוחות שלקחו שדות מבעלה דכיון שכתבה סתם ללקוחות שמכרה היא גופה תחשוב אשר כל מה שמכרה אינו רק למזונות ועל הלקוחות שלקחו מבעלה תחזור ותטרוף כתובתה – אבל למיגבי מיתמי גופייהו אם לא כלו נכסיהו אין נפקותא דתוכל לגבות מהן בין למזונות בין לכתובה (הא דמדגיש רש"י "לקוחות שלקחו שדות מבעלה" אינה מעניינת)

(6) דרך "אי נמי" בגמרא למחלוקת דר' יהודה ור' יוסי כמבואר ברש"י ומהרש"א

(א) דכולי עלמא נכסי בחזקת יתמי קיימי

(ב) ר' יהודה עומד בשיטתו בדרך ראשון אשר המפורש יפה לה מחמת דנכסי בחזקת יתמי קיימי כמבואר לעיל

(ג) ולר' יוסי הסתם יפה לה

(i) דאלו בקושטא מכרה למזונות ולא פירשה ולא כלו נכסי יתמי וחיישת שמא יטענו יתמי הכל לכתובה מכרת ונתקבלת כתובתיך ומזונות כבר נתנו לך – תעמיד עדים שיראו את הנמכר למזונות ובזה תוכל לגבות כתובתה מיתמי ואם תצטרך לכך יבאו הני עדים ויעידו

(ii) ואת הנמכר לכתובה – כדי שלא תחיש אשר באם כלו נכסי יתמי יאמרו לקוחות הכל לכתובה מכרת ונתקבלת כתובתיך ולא תוכל למיגבי לא לכתובה ולא למזונות – לא תודיע להם שכבר מכרה כלום

(7) תוספות ד"ה ור' יוסי סבר – מבררים דאין זו אונאה מה שבדרך ראשון "תחשוב כל מה שמכרה למזונות" אפילו בגוונא דבקושטא מכרה גם כן לכתובתה – דהוי להו ללקוחות שקנו מינה לאסוקי אדעתייהו להניח מבני הרי כשיעור כתובה אף על פי שמכרה לכתובה כיון שיכולה לומר למזונות מכרתי ונאמנת

(8) המשך מהרש"א

(א) קשיא – למה לא הוצרכו תוספות ליישב ככה אף לפירוש רש"י לדרך "אי נמי"

(ב) תירוצ – לדרך "אי נמי" פשיטא דאין זו אונאה דודאי כיון דהלקוחות לא ידעו כלל שמכרה מכבר אינהו אפסידו אנפשייהו

(9) המשך מהרש"א

(א) קושיית יש מקשים – לר' יהודה דס"ל אפילו בדרך ראשון דנכסים בחזקת יתמי קיימי למה לא מנמק רש"י דהמפורש משום מזוני יפה לה מחמת לקוחות שלא יאמרו שמכרה הכל לכתובתה

(ב) תירוצ – אלו פירש רש"י ככה לר' יהודה בדרך ראשון ה"ל מפרש ככה לר' יהודה אף לדרך אי נמי דהרי שיטת ר' יהודה לא השתנתה בדרך אי נמי – וזאת לא עולה שפיר דבדרך אי נמי אף ר' יוסי סבר דנכסי בחזקת יתמי קיימי וכיון דתרוייהו משום לקוחות נגעו בו נמצא דבדרך אי נמי ה"ל סברתם דר' יהודה ור' יוסי הפוכה

סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ב' תד"ה נכסי בחזקת אלמנה

תוס' בד"ה נכסי בחזקת כו' ואם תאמר מאי טעמא דלא חשבינן נכסי בחזקת הבע"ח כו' עכ"ל ויש לדקדק בזה ומאי קושיא דאימא הכא במזונות אפילו שעברו מ"מ מעשה ב"ד הוא ואפילו למאן דלית ליה דר"י הכא מודה כו' כמ"ש התוספות לעיל משא"כ בחוב בע"פ ולפי מה שפירשו התוספות לקמן דלא שייך תנאי ב"ד במזונות שעברו כיון שהיתה יכולה לתבוע כל שעה תחלת מזונות הבאין כו' ניחא קצת ודו"ק:

(1) ניהדר לאיבעיא דר' יוחנן יתומים אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה נכסי הבעל בחזקת יתמי קיימי ועל אלמנה להביא ראיה או דלמא נכסי בחזקת אלמנה קיימי ועל היתומים להביא ראיה

(2) תוספות ד"ה יתומין אמרו נתננו בעמוד א' – מיבעי ל' ר' יוחנן דוקא במזונות שעברו דמוכח מילתא טפי דיתמי קושטא קאמרי משום דשתקה עד השתא – אבל במזונות דלהבא ודאי על היתומין להביא ראיה דהא ר' יוחנן הוא דאמר הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום – ואפילו למאן דלית ליה דר' יוחנן – הכא מודה דלא מהימני לומר פרעתי דאי מהימני מה הועילו חכמים בתקנתם שתקנו לה מזונות כיון דבכל שעה יאמרו פרעתי

(3) תוספות ד"ה נכסי בחזקת אלמנה קיימי בעמוד ב' – קשיא – לצד האיבעיא דר' יוחנן אשר על היתומים להביא רא' במזונות שעברו – תיקשי למה מהימני יתמי למימר פרענו נגד מלוה על פה

(4) מהרש"א

(א) קשיא לקושיא דתוספות – לימא דשאני מזונות דאף במזונות שעברו נחתי לטובתה הך דר' יוחנן דהטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום וסברא דמה הועילו חכמים בתקנתם

(ב) תירוצ

(i) להלן בתוספות ד"ה דר' יהודה מסקי תוספות לשיטת ר' יהודה בגוונא מסוים דלא שייך בו טענת "משום דשתקה" דמכל מקום על האלמנה להביא רא' דלא שייך תנאי ב"ד וטענת מה הועילו וכו' במזונות שעברו כיון שהיא יכולה לתבוע כל שעה תחילת מזונות הבאין

(ii) ובזה ניחא קצת אשר אף תוספות לעיל בד"ה נכסי סמכי קצת על שיטתם לר' יהודה

סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ג' תוספות בא"ד ולא דמי

בא"ד ולא דמי כו' אנו השבחנו ובעל חוב אמר כו' עכ"ל ראיתי שנדחקו בזה לפרש דקאי אמזונות דמבעיא לך אי נכסי בחזקת יתמי קיימי אבל היותר נראה דאמלוה בע"פ שכתבו לעיל קאי אף על גב דההוא דהמקבל בשטר איירי ולא דמי למלוה ע"פ היינו לענין דאין היתומים נאמנים לומר פרענו אבל לענין שבח דיתומים אמרו אנו השבחנו ובע"ח אמר אביכם השביח דליכא הוכחה בשטר יש לדמות למלוה ע"פ כיון דבמלוה ע"פ נימא דנכסי בחזקת יתמי קיימי לומר פרענו ה"נ נימא הכא דיתומים נאמנים לומר אנו השבחנו ותירצו כגון שהיתומים מודים כו' ודו"ק:

(1) ניהדר לאיבעיא דר' יוחנן יתומים אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה נכסי הבעל בחזקת יתמי קיימי ועל אלמנה להביא ראיה או דלמא נכסי בחזקת אלמנה קיימי ועל היתומים להביא ראיה

(2) וניהדר נמי לקושיית תוספות בחלק ב' – לצד האיבעיא אשר לתביעת מזונות קיימי נכסי בחזקת אלמנה ולא בחזקת יתמי תיקשי למה מהימני יתמי למימר פרענו במלוה על פה – הוי לך למימר נכסי בחזקת בעל חוב קיימי ועל היתומים להביא רא'

(3) המשך תוספות

(א) תירוצ "אי נמי" – מזונות שאני דלעולם יש לה מזונות עד שתתבע כתובתה הלכך הוו נכסים בחזקתה ביותר

(ב) קשיא "מאי שנא" (יבואר עוד במהרש"א להלן) – מאי שנא מהא דאמר' בפרק המקבל יתומים ובעל חוב דאביהן – יתומים אמרו אנו השבחנו לקרקע ואין לבעל חוב לגבות השבח ובעל חוב אמר אביכם השביח ומצינא למגבי – דמסקי שם דעל יתומים להביא ראי' דהם השביחו

(ג) תירוץ – התם מיירי כגון שהיתומין מודים שאביהן עשאה לקרקע אפותיקי לבעל חוב וכיון דלגובינא קיימא כמאן דגביא דמי

(4) מהרש"א

(א) יש מפרשים דתוספות מקשי מאי שנא הך דפרק המקבל ממזונות דר' יוחנן מיבעי לי' אלו נכסי בחזקת אלמנה קיימי – אבל שיטה זו דחוקה דהרי זה עתה קבעו תוספות בתירוץ "אי נמי" דמזונות שאני דלעולם יש לה מזונות וכו'

(ב) וביותר נראה דתוספות נוקטין אשר לגבי טענת שבח יש לבעל חוב דין מלוה על פה אף בגוונא דחוב גופי' הוה מלוה בשטר ודלכן מקשי מאי שנא גוונא דטענת שבח ממלוה על פה דעל הבעל חוב להביא ראי' כדקבעו תוספות בתחילת דיבור זה – ומתרצי שאני התם דמיירי כגון שהיתומים מודים וכו'

סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ד' תד"ה נשאת

בד"ה נשאת עליה כו' מדלא משכח עליה להביא ראייה אלא בניסת ש"מ דנתקבלה כו' עכ"ל דאל"כ לפלוג כולה בלא ניסת בין נתקבלה או תבעה כתובתה ללא נתקבלה ותבעה כתובתה ומה"ט נמי מוכח מהך ברייתא דאיירי אפילו במזונות שעברו דאל"כ לפלוג כולה בלא ניסת בין מזונות דלהבא ובין מזונות דעברו וק"ל:

סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ה' תוספות בא"ד ונתקבלה

בא"ד דנתקבלה כתובתה כו' אפילו במזונות שעברו עליהן להביא ראייה עכ"ל מלת אפילו אינו מדוקדק דמזונות דלהבא ליתנהו כלל בנתקבלה כתובתה ודו"ק:

דף צז.

סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ו' תד"ה או דלמא

[דף צז עמוד א] בד"ה או דלמא כו' נהי דאחריות דעלמא לא קביל עילויה אחריות כו' עכ"ל בגירסת גמרות שלפנינו ליתא הכי אלא נהי דאחריות דעלמא קביל עליה כו' אבל דברי התוספות כגירסת הרי"ף שם ועיין דברי הרא"ש שם בזה וק"ל:

סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ז' תד"ה וסמך לה

בד"ה וסמך לה כו' וא"ת מאי נפקא לה מינה בין מה שהיתה מוכרת כו' עכ"ל דודאי מדברי התנא מיהא שמעינן דשיירא אין לא שיירא לא דהיינו שלא תחזור ותטרוף אבל הך מלתא מצי לאשמעינן דא"נ שתגבה הכל במזונות שלא תחזור ותטרוף ומאי נפקא לאשה זו מינה שתגבה השאר לכתובה או למזונות כיון שלא תחזור ותטרוף וליכא לאקשווי ומאי קושיא ואימא דנפקא מינה לאשה זו דעצה טובה הוא לה שלא תגבה אותה למזונות אלא לכתובה משום דלא ליקרו לה רעבתנותא דלא שייך למימר הכי אלא גבי דלכתוב מפורש לכתובה מכרה יפה לה אבל הכא בלא כתיבה מפורש לא נפקא לה מינה מידי כיון שתוכל לומר הכל מכרתי לכתובה ודו"ק:

- (1) ניהדר לחלק א' להא דקתני מוכרת וכותבת ללקוחות בשטרות המכירה – את המכור למזונות כותבת אלו למזונות מכרתי ואת המכור לגיבוי כתובה כותבת אלו לכתובה מכרתי דברי ר' יהודה
- (2) בגמרא שם נקטו דיכול להיות דהיינו טעמא דר' יהודה דלא ליקרו לה רעבתנותא ומפרש רש"י אשר הרואה שמוכרת כל קרקעות אלו סבור שמוכרתן למזונות מוציא עליה שם רעבתנותא ושוב אין אדם נושאה
- (3) המשך דגמרא דידן כמבואר ברש"י
  - (א) בעו מיניה מרב ששת מוכרת למזונות מהו שתחזור ותטרוף אותם הקרקעות עצמן לכתובה – קמיבעיא להו בדרב יוסף דאמר רב יוסף ארמלתא דזבין שדה יתומים למזונות או לכתובה וקבלה עליה אחריות דדינא הוא דאחריות הלקוחות אינו על ארמלתא אלא חוזר על היתומים שהרי עליהן היה החוב – מאי כיון דאחריות איתמי מציא למטרף היא גופה מן הלקוחות והם יחזרו על היתומים או דלמא לקוחות אמרי לה נהי דאחריות דעלמא לא קבילת עילוך אחריות דנפשך מי לא קבילת
  - (ב) אמר להן תניתוה מוכרת והולכת למזונות עד שלא יותר קרקע ליורשים אלא כדי כותבתה ואותו השאר יהא סמך לה לגבות משם שתגבה כותבתה מן אותו השאר שמע מינה שיירא אין לא שיירא לא
  - (4) תוספות כמבואר במהרש"א – ודאי מדברי התנא מיהא שמעינן דשיירא אין לא שיירא לא דהיינו שלא תחזור ותטרוף – אבל קשה דהך מלתא מצי לאשמועינן דא"נ שתגבה הכל במזונות שלא תחזור ותטרוף ומאי נפקא מינה לאשה זו שתגבה השאר לכתובה או למזונות כיון שלא תחזור ותטרוף
  - (5) המשך מהרש"א
    - (א) קשיא לקושיית תוספות – נימא דנפקא מינה לאשה זו דעצה טובה הוא לה שלא תגבה אותה למזונות אלא לכתובה משום דהרואה שמוכרת כל קרקעות אלו וסבור שמוכרתן למזונות מוציא עליה שם רעבתנותא ושוב אין אדם נושאה דלא ליקרו לה רעבתנותא
    - (ב) תירוץ – לא שייך למימר הכי אלא גבי דלכתוב מפורש לכתובה מכרה יפה לה אבל הכא בלא כתיבה מפורש לא נפקא לה מינה מידי כיון שתוכל לומר הכל מכרתי לכתובה ולא למזונות

סוגיא דנכסי בחזקת יתמי חלק ח' תוספות ד"ה מאי סמך

- בד"ה מאי סמך כו' תקשי מהכא לרמי ב"ח כו' וי"ל דמ"ל רמי כו' עכ"ל ולולי דבריהם היה נראה ליישב בע"א דהתם דאפילו אחריות דנפשיה לא קביל היינו דאיהו גופיה לא טריף אלא בעל חובו דאתי מחמתיה לא קביל עליה אבל הכא איהו גופה שמכרה דלא תטרוף ודאי דקבילית עלה וק"ל:**
- (1) ניהדר לברייטא לעיל בחלק ז' דממנה פשיט רב ששת דלקוחות אמרי לה נהי דאחריות דעלמא לא קבילת עילוך אחריות דנפשך מי לא קבילת
  - (2) גמרא דף צב. כמבואר שם ברש"י
    - (א) אמר רמי בר חמא ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות (כל מי שיטרפנה מידך אפי' בדין לא אחזיר לך המעות) – ואתא שמעון ומכרה לראובן (בעלים הראשונים) באחריות (שכל מי שיטרפנה מראובן בדין יפצנה שמעון לו) ואתא בעל חוב דראובן (שהיה שטרו קודם למכירה ראשונה שמכרה ראובן לשמעון) וקטריף ליה מיניה דראובן – דינא הוא דאזיל שמעון ומפצי ליה (כשם שאילו מכרה שמעון זה לאיש אחר באחריות ובא בעל חוב דראובן וטורפה היה שמעון מפצהו ועל ראובן לא יוכל לחזור שהרי שלא באחריות לקחה הימנו כך כשמכרה לראובן עצמו יפצה לו)
    - (3) תוספות ד"ה או דלמא – תיקשי מברייטא דידן לרמי בר חמא דסבר דאפילו אחריות דנפשי' לא קיבל ראובן עלי'

4) מהרש"א – תירוץ לקושיית תוספות – שאני התם דרמי בר חמא מודה דבקושטא קיבל ראובן אחריות דנפשיה דאיהו גופיה לא טריף ודיקא אחריות דבעל חובו דאתי מחמת ראובן לא קיבל – אבל הכא אלמנה שמכרה היא גופה ודאי דקבילית עלה דלא תטרוף

דף צז:

סוגיא דמגורשת ואינה מגורשת חלק א' רש"י ד"ה מגורשת

[דף צז עמוד ב] בפרש"י בד"ה מגורשת ואינה מגורשת ולא לאשמועינן דלא כו' אלא אגב אורחיה שמעינן כו' אין לה מזונות מן היתומים כו' עכ"ל כ"ה בכל פרש"י שלפנינו וא"א להולמו דמהיכא תיסק אדעתין במת בעלה דה"ל אלמנה מן האירוסין שתהא לה מזונות וכי משום דכבר היא גם מספק מגורשת תהא עדיפא מאלמנה מן הארוסין דעלמא ועוד דמגורשת ואינה מגורשת בחיי בעלה דאמר ר' זירא דחייב במזונותיה ע"כ דהיינו בנשואה דבארוסה ודאי דאינו חייב במזונותיה וכדמוכח נמי כ"ז בפ' מי שאחזו דלא איירי ר' זירא אלא בנשואה וא"כ דומיא דהכי הכא במת בעלה דמגורשת ואינה מגורשת דאינו חייב במזונותיה אפילו בנשואה איירי וע"כ הנראה לי דיש כאן בפרש"י טעות וערבוב דברים וכצ"ל מגורשת ואינה מגורשת ולא לאשמועינן דלא תמכור כתובתה אלא בב"ד דהא מאלמנה מן הארוסין שמעינן לה כו' ור"ל כמ"ש במגורשת ואינה מגורשת היינו אפילו בנשואה ומן היתומים וקאמר דלא לאשמועינן דלא תמכור כו' דאי הוה פסיקא לן בעלמא דלית לה מזוני לא הוה איצטריך ליה לאשמועינן דלא תמכור דמאלמנה מן האירוסין שמעינן ליה לר"ש דלא תמכור משום דלית לה מזוני דליכא למימר דסד"א דהך דספק מגורשת בנשואה נפיש חן דידה דהך סברא אדחיייה מדקתני נמי גרושה דלא תמכור אף על גב דנפיש חן דידה נמי לגבי אלמנה מן האירוסין ותו לא מידי ודו"ק:

(1) משנה א' כמבואר ברש"י

(א) תנא קמא – אלמנה – בין מן האירוסין שאין לה מזונות ומוכרת לכתובה – בין מן הנשואין שהיא מוכרת נמי למזונות – מוכרת שלא בבית דין

(ב) רישא דר' שמעון – אלמנה מן הנשואין מוכרת למזונות שלא בבית דין שאי אפשר לה להיות יושבת ומתענה עד שיזדקקו לה בית דין – אלמנה מן האירוסין לא תמכור כתובתה אלא בבית דין

(ג) סיפא דר' שמעון – וכל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בבית דין מפני שאין לה מזונות

(2) משנה ב' כמבואר ברש"י – וגרושה (דאין לה מזונות) לא תמכור כתובתה אלא בבית דין

אלמנה מן האירוסין דאין לה מזונות	תנא קמא	רישא דר' שמעון
אלמנה מן הנשואין דאית לה מזונות	מוכרת שלא בב"ד	לא תמכור אלא בב"ד מפני שאין לה מזונות
	מוכרת שלא בב"ד	מוכרת למזונות שלא בב"ד

סיפא דר' שמעון	כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בב"ד	גרושה דאין לה מזונות לא תמכור אלא בב"ד
משנה ב' – גרושה		

(3) גמרא למשנה א' כמבואר ברש"י

(א) קשיא לתנא קמא – בשלמא מן הנשואין משום מזוני אלא מן האירוסין מאי טעמא לא אטרחהו לבא לבית דין ככל שאר מוציאי שטר חוב

(ב) תירוץ – אמר עולא משום חינא שיהו בעליהן לחן בעיניהן ולא ימנעו הנשים מלינשא לאנשים – שיטת ר' יוחנן דפליג אעולא אינה מענייננו

- ג) קשיא לעולא – תנן במשנה ב' וגרושה לא תמכור אלא בבית דין ותיקשי דגרושה נמי בעיא תקנתא דמשום חינא
- ד) תירוץ – משנה ב' הא מני ר' שמעון היא דלית ליה חינא דהרי גבי אלמנה מן האירוסין נמי אמר דלא תמכור אלא בבית דין
- ה) קשיא – אי ר' שמעון הא דלית לי' חינא כבר תנא ליה ברישא מן האירוסין לא תמכור אלא בבית דין מפני שאין לה מזונות כו'
- ו) תירוץ – איצטריך נמי למיתני משנה ב' בגרושה – דמהו דתימא אלמנה מן האירוסין הוא דלא בעי חינא לר' שמעון כיון דלא נפיש חן דידה שלא היתה לה חיבת ביאה ולא ירע בעיני הנשים אם הוטרחה זו – אבל גרושה מן הנשואין שהיתה לה חיבת ביאה ונפיש חן דידה אימא דתיבעי חינא ואפי' לר' שמעון – לכן אשמועינן משנה ב' דר' שמעון לית לי' חינא אפילו לגרושה
- ז) קשיא – הא נמי תנינא בסיפא דמילתיה דר' שמעון כל שאין לה מזונות לאתויי מאי לאו לאתויי גרושה מן הנשואין דאי מן האירוסין הא אשמועינן אלמנה מן האירוסין וכל שכן גרושה מן האירוסין (דמסתבר יותר מטעם שאינו מעניינו אשר גרושה לא תמכור אלא בבית דין)
- ח) תירוץ (יבואר ברש"י ומהרש"א להלן) – סיפא דר' שמעון אתיא לאתויי מגורשת ואינה מגורשת כדר' זירא דאמר ר' זירא כל מקום שאמרו מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה
- 4) רש"י – אתיא לאתויי מגורשת ואינה מגורשת ומן האירוסין ולא לאשמועינן דלא תמכור לכתובתה אלא בבית דין דהא מאלמנה מן האירוסין ברישא שמעינן לה **אלא אגב אורחיה אשמועינן דמגורשת ואינה מגורשת כגון זרק לה גיטה ספק קרוב לה ספק קרוב לו ברה"ר אין לה מזונות מן היתומים אם מת** כדרכי זירא דאמר ר' זירא כל מקום שאמרו מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה בחייו ואשמועינן מתני' דדוקא בחייו משום דאגידא ב' דמעוכבת בשבילו להנשא אבל לאחר מיתה לא דדלמא גרושין הוו ואין לה מזונות וספיקא דדלמא אינה מגורשת לא מספיקה להפקיע ממונא
- 5) מהרש"א

א) קשיא לרש"י – מהיכא תיסק אדעתין בארוסה מגורשת ואינה מגורשת שמת בעלה (דה"ל ספק אלמנה מן האירוסין) שתהא לה מזונות וכי משום דכבר היא גם ספק מגורשת תהא עדיפא מאלמנה מן האירוסין דעלמא – ועוד קשה דמגורשת ואינה מגורשת בחיי בעלה דאמר ר' זירא דחייב במזונותיה על כרחך דהיינו בנשואה דבארוסה ודאי דאינו חייב במזונותיה וכדמוכח נמי כל זה בפרק מי שאחזו דלא איירי ר' זירא אלא בנשואה ואם כן בגוונא דידן במגורשת ואינה מגורשת ומת בעלה פשיטא דאינו חייב במזונותיה אפילו בנשואה

ב) תירוץ – יש כאן בפרש"י טעות וערבוב דברים כדלהלן

דברי רש"י	הגהת מהרש"א בדברי רש"י
לאתויי מגורשת ואינה מגורשת ומן האירוסין ולא לאשמועינן דלא תמכור לכתובתה אלא בב"ד דהא מאלמנה שמעינן לה אלא אגב אורחיה אשמועינן דמגורשת ואינה מגורשת אין לה מזונות מן היתומים אם מת	לאתויי מגורשת ואינה מגורשת ומן האירוסין ולא לאשמועינן דלא תמכור לכתובתה אלא בב"ד דהא מאלמנה מן האירוסין שמעינן לה אלא אגב אורחיה אשמועינן דמגורשת ואינה מגורשת (מן הנשואין) אין לה מזונות מן היתומים אם מת

- ג) וכן צריך להגיה – מגורשת ואינה מגורשת ולא לאשמועינן דלא תמכור לכתובתה אלא בבית דין דהא מאלמנה מן האירוסין שמעינן לה לר' שמעון דהיכא דלית לה מזוני לא תמכור אלא בבית דין
- ד) ורצונו לומר דאתיא לאשמועינן במגורשת ואינה מגורשת מן הנשואין דהגם דבחי בעלה אית לה מזוני מכל מקום לאחר שמת אין לה מזונות מן היתומים
- ה) ובקושטא אי הוה פסיקא לן בעלמא דלית לה מזוני לא הוה איצטריך ר' שמעון לאשמועינן דמגורשת ואינה מגורשת לא תמכור אלא בבית דין כיון דלית לה מזוני – דהרי כבר מאלמנה מן האירוסין שמעינן ליה לר' שמעון דלא תמכור משום דלית לה מזוני

1) דליכא למימר דסלקא דעתך אמינא דהך דספק מגורשת בנשואה נפיש חן דידה מחמת דהיתה לה חיבת ביאה – דהך סברא אדחייה מדקתני נמי גרושה מן הנשואין דלא תמכור אף על גב שהיתה לה חיבת ביאה

סוגיא דמגורשת ואינה מגורשת חלק ב' תוספות ד"ה אלמנה

תוס' בד"ה אלמנה כו' פירש רבינו חננאל גרושה נפיש חן דידה דיש לה תוספת כו' א"נ יש לפרש כו' עכ"ל שני הפירושים לפי שיטת ופירוש רבינו חננאל בכ"מ דמשום חינא היינו שיהו הנשים נושאות חן בעיני בעליהן ודלא כפרש"י וק"ק לפירוש שני שכתבו התוס' דגרושה נפיש חן דידה שצריכה חן לפי שהיא בזויה כו' א"כ מהאי טעמא נימא דחן דידה נפיש אפילו מאלמנה מן הנשואין ובפרק השולח אינו משמע כן כמ"ש תוס' לעיל בפרק הכותב דגרושה לא בעיא חן כמו אלמנה ויש ליישב קצת כיון דהך סברא דהכא לא קאי וק"ל:

- 1) ניהדר לחלק א' לגבי הא דאמרו בגמרא כמבואר ברש"י מהו דתימא אלמנה מן האירוסין הוא דלא בעי חינא לר' שמעון כיון דלא נפיש חן דידה שלא היתה לה חיבת ביאה ולא ירע בעיני הנשים אם הוטרחה זו – אבל גרושה מן הנשואין שהיתה לה חיבת ביאה ודנפיש חן דידה אימא תיבעי חן ואפי' לרבי שמעון – לכן אשמועינן (משנה ב') דר' שמעון לית לי חינא אפילו לגרושה מן הנשואין
- 2) תוספות – פירש רבינו חננאל דגרושה נפיש חן דידה דיש לה תוספת והואיל ויש לה לגבות כל כך אימא שתמכור שלא בבית דין אי נמי יש לפרש שהיא צריכה חן יותר לינשא שהיא בזויה יותר מן האלמנה
- 3) מהרש"א – הני שני הפירושים אתי לפי שיטת ופירוש רבינו חננאל בכל מקום דמשום חינא היינו שיהו הנשים נושאות חן בעיני בעליהן ודלא כפרש"י שיהו בעליהן לחן בעיניהן ולא ימנעו הנשים מלינשא לאנשים
- 4) המשך מהרש"א – קשיא לפירוש שני דרבינו חננאל דגרושה נפיש חן דידה שצריכה חן לפי שהיא בזויה כו' א"כ מהאי טעמא נימא דחן דידה נפיש אפילו מאלמנה מן הנשואין ובפרק השולח אינו משמע כן כמו שכתבו תוספות בפרק הכותב דף פז. בד"ה מקשים ויש ליישב קצת כיון דהך סברא דהכא לא קאי דאינה אלא "מהו דתימא"

סוגיא דמגורשת ואינה מגורשת חלק ג' תד"ה לאתויי

בד"ה לאתויי כו' ואיזו היא זו אלמנה מן הנשואין ומרבה מגורשת ואינה כו' עכ"ל הא דמרבה מגורשת ואינה מגורשת בחיי הבעל איירי ומלתא דר' זירא גופה מרבינן ממתני' דבמת מלתא דפשיטא דלית לה מזוני דמספק שמא מגורשת גמורה היא לא תוציא מן היתומים כמו שהקשו התוספות לפרש"י ועוד שכתבו דניזונית משום דאגידא ביה ובמת לא אגידא ביה וא"כ הוא לכאורה מה שכתבו ואיזו זו אלמנה מן הנשואין כו' זה אינו דהך דמגורשת ואינה מגורשת לא איירי ע"כ אלא בחיי הבעל ויש ליישב ושיעור דבריהם כן הוא דהא דקתני כל שאין לה מזונות לא תמכור ע"כ דלא מתוקמא אלא באלמנה מן האירוסין ואם כן מדיוקא דומיא דהכי הא יש לה מזונות תמכור היינו אלמנה מן הנשואין ולהא לא איצטריך ליה לרבות דהא תני ליה בריש מלתא דר"ש אלא דהאי דיוקא באם אינו ענין אתא לרבות מגורשת ואינה מגורשת בחיי בעל דהוא נמי חייב במזונות ודו"ק:

- 1) ניהדר עוד הפעם לחלק א' בו עסקנו בפירוש רש"י להא דמסקי בגמרא אשר סיפא דר' שמעון אתיא לאתויי מגורשת ואינה מגורשת לאשמועינן אגב אורחא דאינה גובה מזונות מן היתומים לאחר מיתת בעלה

2) תוספות כמבואר במהרש"א

א) קשיא – זו היא מילתא דפשיטא דלא תוציא מזונות מן היתומין כיון דיכול להיות דגרושה היא

(ב) תירוץ – הלכך נראה כפירוש רבינו חננאל אשר הא דתנן בסיפא דר' שמעון אשר "כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בבית דין" אתיא למידק מינה הא יש לה מזונות תמכור שלא בב"ד ואי זו היא זו אלמנה מן הנשואין וכיון דאינה מן הענין לאלמנה מן הנשואין דכבר תני לה ר' שמעון ברישא תניהו ענין לרבות מגורשת ואינה מגורשת דיש לה מזונות **בחיי בעל** מחמת דאגידא ב' ולכן תמכור שלא בב"ד

(ג) ואין לתמוה מאי קמ"ל דמוכרת שלא בבית דין הרי גם זו מילתא דפשיטא כיון דיש לה מזונות – דמצינן לתרץ בב' דרכים

(i) דרך א' – בעיקר בא ר' שמעון לאשמועינן דבת מזונות היא ואגב אורחא משמיענו דמוכרת שלא בב"ד

(ii) דרך ב' – לגבי מכירה שלא בב"ד קמ"ל דאע"ג דלא מדינא היא ניזונת אלא משום דאגידא ביה מכל מקום תקנו לה רבנן אף זאת דמציא למכור אפילו שלא בב"ד

(3) המשך מהרש"א

(א) נקטנו בכיארור דרבינו חננאל דמגורשת ואינה מגורשת דקתני במשנה דחייב במזונות' היינו דיקא בחיי הבעל ודמילתא דר' זירא גופה (דמגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונות') מרבינן ממשנה דידן דאיירי בחיי בעל

(ב) והיינו מטעם דבמת פשיטא דלא תוציא מזונות מן היתומין כיון דיכול להיות דגרופה היא כדביארנו לעיל ואף בחלק א' – ועוד דתוספות גופיהו כתבו דניזונת משום דאגידא ביה ובמת לא אגידא ביה

סוגיא דבבתולי' חלק א' תד"ה בבתולי'

בד"ה בבתוליה בכדרכה כו' דליכא למימר עד שיהו כולן קיימין כו' עכ"ל ר"ל כיון דלא מצינו בברייתא דפליגי בשלא כדרכה אימא דר"מ בהא נמי סבר כדלקמן לר"ש ודריש בבתוליה עד שיהו כולן קיימין וכה"ג כתבו לקמן בהיפוך דאימא דר"ש נמי סבר כר"מ שלא כדרכה לא כו' ותירצו הכא ולקמן דא"כ לישתוק קרא מיניה כו' אך מה שכתבו אבל מבתולה בלא יו"ד לא אפשר לומר דהוה ממעטינן ליה כו' דהיאך ס"ד למעט מבתולה בלא יו"ד הא איהו דריש בתולה אפילו מקצת בתולים ויש ליישב דאע"ג דלגבי בוגרת לרבות משמע ליה בתולה אפילו מקצת בתולים לגבי שלא כדרכה לא דרשינן ליה לרבות אלא למעט דאפילו בכלל מקצת בתולים לא הויא אך קשה דא"כ לקמן לר"א ולר"ש נימא בכהאי גוונא דמבתולה בלא יו"ד נמי הוה מרבינן שלא כדרכה ולא משמע ליה בתולה שלימה למעט אלא לגבי בוגרת אבל לגבי שלא כדרכה בכלל בתולה שלימה היא ולהכי איצטריך ליה בבתוליה למעט דהשתא לא תקשי להו לקמן לר"א ולר"ש מנערה מאורסה (ומקצת) {ומקנס} דלא קאמרי לקמן דבתוליה שלימה משמע אלא למעט בוגרת אבל שלא כדרכה לא אימעט ודו"ק:

(1) ברייתא כמבואר ברש"י – והוא (כהן גדול) אשה בבתולי' יקח – והוא אשה בבתוליה פרט לבוגרת שכלו בתוליה (כלומר דאין לה אלא מקצת בתולים) ולא אמרינן מקצת בתולים ככל הבתולים דברי ר' מאיר – ר' אלעזר ור' שמעון מכשירין בבוגרת

(2) גמרא כמבואר ברש"י – בקראי פליגי

(א) ר' מאיר סבר אי הוה כתיב והוא אשה **בתולה** יקח הוה אמינא אפי' מקצת בתולים (לרבות בוגרת – לכן כתיב **בתוליה** עד דאיכא כולהו בתולים) (למעוטי בוגרת דאסורה לכהן גדול) – ומדכתיב **בבתוליה** דמשמעו במקום בתולים דהיינו כדרכה ילפינן דדוקא בכדרכה הקפיד הכתוב אבל נבעלה שלא כדרכה והיא נערה כשרה לכהן גדול

(ב) ר' אלעזר ור' שמעון סברי בתולה שלמה משמע ולא מקצת בתולים (למעוטי בוגרת) – לכן כתיב בתוליה דאפילו מקצת בתולים (לרבות בוגרת דכשרה לכהן גדול) – ומדכתיב **בבתוליה** דמשמעו שיהו כל בתוליה קיימין ילפינן דאסורה לכהן גדול בין שנבעלה כדרכה בין שנבעלה שלא כדרכה

	טבלא א'	ר' אלעזר ור' שמעון
בתולה	ר' מאיר	ר' אלעזר ור' שמעון
בתולה	אפי' מקצת בתולים לרבות בוגרת דמותרת לכהן גדול	שלמה משמע למעוטי בוגרת דאסורה לכהן גדול
בתוליה	עד דאיכא כולהו בתולים למעוטי בוגרת דאסורה לכהן גדול	אפילו מקצת בתולים לרבות בוגרת דמותרת לכהן גדול
בבתוליה	במקום בתולים – נבעלה כדרכה אין (אסורה) שלא כדרכה לא (מותרת)	שיהו כל בתוליה קיימין ואסורה בין שנבעלה בכדרכה בין שנבעלה שלא כדרכה

(3) תוספות ד"ה בתולה (יבואר במהרש"א להלן) – דליכא למימר עד שיהו כולן קיימין בין כדרכה בין שלא כדרכה דאם כן לישתוק קרא מיניה וממילא הוה ממעטינן בעולה שלא כדרכה מיו"ד של בתוליה כמו בוגרת מהרש"א (4)

(א) באמרם "דליכא למימר עד שיהו כולן קיימין" הקשו כיון דלא מצינו בברייתא דפליגי בשלא כדרכה אימא דר' מאיר בהא נמי סבר כר' שמעון ודריש בבתוליה עד שיהו כולן קיימין כבטבלא ב'

	טבלא ב'	ר' אלעזר ור' שמעון
בתולה	ר' מאיר	ר' אלעזר ור' שמעון
בתולה	אפי' מקצת בתולים לרבות בוגרת דמותרת לכהן גדול	שלמה משמע למעוטי בוגרת דאסורה לכהן גדול
בתוליה	עד דאיכא כולהו בתולים למעוטי בוגרת דאסורה לכהן גדול	אפילו מקצת בתולים לרבות בוגרת דמותרת לכהן גדול
בבתוליה	במקום בתולים – נבעלה כדרכה אין (אסורה) שלא כדרכה לא (מותרת) – שיהו כל בתוליה קיימין ואסורה בין שנבעלה בכדרכה בין שנבעלה שלא כדרכה	שיהו כל בתוליה קיימין ואסורה בין שנבעלה בכדרכה בין שנבעלה שלא כדרכה

(ב) וכהאי גוונא הקשו לקמן בדף צח. ד"ה שיהו – דאימא דר' שמעון נמי סבר כר' מאיר שלא כדרכה לא כו' כבטלא ג'

	טבלא ג'	ר' אלעזר ור' שמעון
בתולה	ר' מאיר	ר' אלעזר ור' שמעון
בתולה	אפי' מקצת בתולים לרבות בוגרת דמותרת לכהן גדול	שלמה משמע למעוטי בוגרת דאסורה לכהן גדול
בתוליה	עד דאיכא כולהו בתולים למעוטי בוגרת דאסורה לכהן גדול	אפילו מקצת בתולים לרבות בוגרת דמותרת לכהן גדול
בבתוליה	במקום בתולים – נבעלה כדרכה אין (אסורה) שלא כדרכה לא (מותרת)	שיהו כל בתוליה קיימין ואסורה בין שנבעלה בכדרכה בין שנבעלה שלא כדרכה במקום בתולים – נבעלה כדרכה אין (אסורה) שלא כדרכה לא (מותרת)

(ג) ותירצו תוספות "הכא" (בתוספות דידן) לר' מאיר דאם כן (דאפילו נבעלה שלא כדרכה אסורה לכהן גדול כבטבלא ב') לישתוק קרא מיניה וממילא הוה ממעטינן בעולה שלא כדרכה מיו"ד של בתוליה דלר' מאיר משמעו עד דאיכא כולהו בתולים וממעט נמי בוגרת לר' מאיר

- (ד) ותירצו תוספות "התם" (בד"ה שיהו) לר' שמעון דאם כן (דנבעלה שלא כדרכה מותרת לכהן גדול כבטבלא ג') לישתוק קרא מיניה וממילא הוה מרבין בעולה שלא כדרכה מיו"ד של בתוליה דלר' שמעון משמעו אפילו מקצת בתולים ומרבה נמי בוגרת לר' שמעון
- (5) המשך דברי תוספות – "אבל מבתולה בלא יו"ד לא אפשר לומר לר' מאיר דהוה ממעטינן ליה דהא בקנס של נערה כתיב בתולה ואפי' הכי יש לה קנס שנבעלה שלא כדרכה וכן גבי נערה המאורסה דכתיב בתולה אמרינן התם דהבאין עלי' שלא כדרכה כולהו בסקילה"
- (6) מהרש"א
- (א) קשיא – האיך ס"ד לתוספות לר' מאיר למעט שלא כדרכה דאסורה לכהן גדול מבתולה בלא יו"ד הרי ר' מאיר דריש בתולה אפילו מקצת בתולים לרבות בוגרת דמותרת לכהן גדול
- (ב) תירוץ "ויש ליישב" – אע"ג דמשמע ליה לר' מאיר בתולה אפילו מקצת בתולים לרבות בוגרת מכל מקום לגבי שלא כדרכה לא דרשינן ליה לרבות אלא למעט דאפילו בכלל מקצת בתולים לא הויא
- (ג) קשיא
- (i) תוספות בד"ה בתולה מקשי לר' שמעון דסבר דבתולה שלמה משמע למעוטי בוגרת ולכאורה מסתבר דמעט נמי שלא כדרכה למה איצטריך למכתב גבי קנס נערה למעוטי נבעלה שלא כדרכה ולמה אמרינן גבי נערה המאורסה באו עליה עשרה שלא כדרכה דעדיין היא בתולה וכולן בסקילה
- (ii) ותיקשי לדרך "ויש ליישב" למה לא מתרצי תוספות לר' שמעון דמבתולה בלא יו"ד לא הוי ממעט שלא כדרכה דלא משמע ליה בתולה שלימה למעט אלא לגבי בוגרת

סוגיא דבבתולי' חלק ב' תוספות בא"ד דהא בקנס

בא"ד דהא בקנס של נערה כו' וכן גבי נערה המאורסה כו' עכ"ל ולפי מה שכתבו לקמן דבתולה דגבי קנס איצטריך לדרשא אחריתא בפרק אלו נערות לק"מ וכן למאי שכתבו התוספות לקמן דדרשינן בעולת בעל לק"מ נמי מנערה מאורסה וק"ל:

סוגיא דבבתולי' חלק ג' תוספות בא"ד ונראה לי

בא"ד ונ"ל דמשמע ליה טפי לאוקמיה בבעולה שלא כדרכה כו' עכ"ל ר"ל בין לרבות שלא כדרכה כי הכא ובין למעט שלא כדרכה לקמן ולר"ש ולר"א משמע להו טפי מלרבות הכא או למעט לקמן בוגרת וק"ל:

(1) ניהדר לטבלא א' בחלק א'

	טבלא א'	
	ר' מאיר	ר' אלעזר ור' שמעון
בתולה	אפי' מקצת בתולים לרבות בוגרת דאסורה לכהן גדול	שלמה משמע למעוטי בוגרת דמותרת לכהן גדול
בתוליה	עד דאיכא כולהו בתולים למעוטי בוגרת דאסורה לכהן גדול	אפילו מקצת בתולים לרבות בוגרת דמותרת לכהן גדול
בבתולי'	במקום בתולים – נבעלה כדרכה אין (אסורה) שלא כדרכה לא (מותרת)	שיהו כל בתוליה קיימין ואסורה בין שנבעלה בכדרכה בין שנבעלה שלא כדרכה

(2) לשון המשך תוספות – "קשה לי [לר' מאיר] אימא בבתוליה אתא לרבות בוגרת ולא בעולה שלא כדרכה – ונראה לי דמשמע ליה טפי לאוקמיה בבעולה שלא כדרכה משום דמשמע בבתוליה במקום בתולים כלומר במקום בתולים בעינן שתהא בתולה"

(3) מהרש"א

א) כמבואר בטבלא ב" – "הכא" עסקו בשיטת ר' מאיר לפי שהוזכר בברייתא תחלה אבל כיוונו להקשות נמי "לקמן" לר' שמעון ור' אלעזר אימא בבתוליה אתא למעט בוגרת ולרבות בעולה שלא כדרכה

	טבלא ב'	
	ר' מאיר	ר' אלעזר ור' שמעון
בתולה	אפי' מקצת בתולים לרבות בוגרת דאסורה לכהן גדול	שלמה משמע למעוטי בוגרת דמותרת לכהן גדול
בתוליה	עד דאיכא כולהו בתולים למעוטי בוגרת דאסורה לכהן גדול	אפילו מקצת בתולים לרבות בוגרת דמותרת לכהן גדול
בבתוליה'	במקום בתולים – נבעלה כדרכה אין (אסורה) שלא כדרכה לא (מותרת) – אימא לרבות בוגרת דמותרת ולמעט שלא כדרכה דאסורה	שיהו כל בתוליה קיימין ואסורה בין שנבעלה בכדרכה בין שנבעלה שלא כדרכה – אימא למעט בוגרת דאסורה ולרבות שלא כדרכה דמותרת

ב) ומתרצי דמשמע לגמרא טפי לאוקמה לבבתוליה בבעולה שלא כדרכה כו' בין לרבות שלא כדרכה כי הכא לר' מאיר ובין למעט שלא כדרכה לקמן לר"ש ולר"א – ולא לאוקמה לרבות בוגרת הכא לר' מאיר או למעט בוגרת לקמן לר' שמעון ור' אלעזר

סוגיא דבתוליה' חלק ד' תוספות בא"ד בתולה שלימה

בד"ה בתולה שלימה משמע כו' אכתי קשה מהא כו' אין בתולה כו' כיון דכתיב בתולה ידעינן שהיא נערה כו' עכ"ל הך קושיא אין לה מקום כאן ויותר ה"ל להקשות כן לעיל גבי בתולה אפילו מקצת בתולים ועיין על קושייתם זאת בתוס' בפרק הבע"י וצ"ע הכא ודו"ק:

- 1) תוספות – מקשי לתנא דס"ל אין בתולה בכל מקום אלא נערה ולא בוגרת אמאי איצטריך למכתב בתולה נערה בכל מקום כיון דלר' אלעזר ור' שמעון מהא דכתיב בתולה כבר ידעינן שהיא נערה ולא בוגרת
- 2) מהרש"א – יותר ה"ל להקשות להאי תנא מהא דר' מאיר ס"ל דבתולה אפילו מקצת בתולים ואשר בוגרת מקרי בתולה

תוספות בא"ד ואמרינן

בא"ד ואמרינן נמי בקדושין מודה רבי לענין קנס כו' עכ"ל כבר תירצו בזה לעיל בדיבור זה גבי בוגרת דגבי קנס איצטריך לדרשא אחריתא בפ' א"נ ויש ליישב ודו"ק:

דף צח.

תד"ה מוכרת שלא בב"ד

[דף צח עמוד א] בד"ה מוכרת שלא כו' וא"ל ההיא באלמנה מן הארוסין כר"ש דאמר כו' עכ"ל לפי מה שכתבו התוס' לעיל בפרק הכותב דאצטריך הך מתניתין בפרק השולח משום דלא נימא דהך מתני' דפ' הכותב איירי דוקא בגרושה דלית לה תן כמו אלמנה ק"ק דא"כ ע"כ הך מתניתין דפרק השולח באלמנה מן הנשואין מתוקמא דאלמנה מן הארוסין ודאי דלית לה תן טפי מגרושה כדמוכח בשמעתין דלעיל ודו"ק:

- 1) גמרא – שלח ליה רבה בריה דרבא לרב יוסף מוכרת שלא בב"ד צריכה שבועה או אין צריכה שבועה
- 2) תוספות

א) קשיא – מתניתין היא בפרק השולח דתנן אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה

ב) תירוץ – איכא למימר ההיא באלמנה מן האירוסין דאין לה מזונות ואתיא אליבא דר' שמעון דאמר כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בבית דין

3) מהרש"א – קשיא – עיין בתוספות דף פז. ד"ה מקשים דנוקטין ההיא משנה בפרק השולח איירי באלמנה דבעיא חן טפי מגרושה וכיון דקבענו בדף צז: (בסוגיא דמגורשת ואינה מגורשת) דאלמנה מן האירוסין ודאי דלא בעיא חן טפי מגרושה הרי מוכרח אשר ההיא משנה בפרק השולח באלמנה מן הנשואין איירי

בא"ד ולא מיבעיא לי'

בא"ד ולא מיבעיא ליה במכרה למזונות שלא בב"ד דהא כו' עכ"ל עיין על דבריהם ברא"ש ויש לדקדק דע"כ לאו במזונות קמיבעיא ליה דא"כ מה השיב לו ותיבעי לך הכרזה הא בהדיא אמרינן לעיל בפרק הכותב לכרגא ולמזוני ולקבורה לא בעי אכרזתא והיינו למזונות דאלמנה לפירוש התוס' דלעיל בפרק הכותב וגם לפרש"י למזוני דאלמנה נמי מיהת איירי וכן יש לדקדק בדבריהם לקמן בד"ה אלא לאו דלא אכרוז כו' דלמא כו' במכרה למזונות דא"צ שבועה כדפי' לעיל והואיל וכן אינה צריכה הכרזה כו' דתלו תניא בדלא תניא דהכרזה דמזונות בהדיא קאמר לעיל דלא בעי ויש ליישב דאפשר למימר דהני אמוראי דהכא לא הוו ידעי ההיא מימרא דלעיל דלמזוני לא בעי הכרזה ולקמן בד"ה א"ל הכרזה לא קמיבעיא כו' שהקשו מההיא מימרא דלהני לא בעי הכרזה הא לשאר מילי כו' היינו דלא תקשי הלכתא אהלכתא דהכא מסיק הלכתא דלכתובה לא בעי הכרזה והתם נמי מימרא דהלכתא היא כדמוכח בפרק הכותב ומינה דיוקא דלכתובה בעי הכרזה ודו"ק:

תד"ה דאמרי לי' מאן שם לך

בד"ה דא"ל מאן כו' דהכא משמע דאם החזיקוה ב"ד היתה יכולה כו' ומוכרן בב"ד כו' ואינו מוכרן לעצמו כו' עכ"ל בתוס' דהכא ל"ק להו רק הך חדא אהך דמוכרה לעצמה אבל בתוס' פ"ק דפסחים ובפרק המפקיד קשיא להו עוד בזה דהתם משמע דאף לאחרים אינו מוכרן אלא בב"ד והכא דקאמר הא לאחרים מה שעשתה עשתה אף על גב דלא הוה בב"ד וע"ש בתוס' ובחידושינו ודו"ק:

סוגיא דשוה מנה במאתים חלק א' תד"ה אלמנה

בד"ה אלמנה כו' לאו דוקא מאתים אלא מעט פחות כו' עכ"ל ומיהו בירושלמי לא ניחא ליה לאוקמא מתני' בהכי דלאו דוקא נקט מאתים אלא מעט פחות וניחא ליה לאוקמא דדוקא נקט מאתים ובשהוקרו והוזלו וק"ל:

1) משנה כמבואר ברש"י – אלמנה שהיתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה נתקבלה כתובתה דאמרינן לה את אפסדת

2) ירושלמי

א) מקשי ויחזור המקח מצד אונאה ומתרץ ריש לקיש דאין אונאה לקרקעות

ב) ור' יוחנן פליג דאית לי' בדבבר מופלג יש אונאה לקרקעות ומתניתין היינו טעמא דמקחה קיים דכשמכרה שוה מנה במאתים דמיירי כשאוקיר לאחר המכירה ואין הכי נמי דמכרה ללוקח בטל אבל מכל מקום אין לוקח רוצה להחזיר לקרקעות – וכשמכרה שוה מאתים במנה מיירי כשאוזיל ועכשיו אינו שוה אלא מנה ואין הכי נמי דמכרה ללוקח בטל אבל מה יהני לה לאלמנה לקחת לקרקעות בחזרה

3) תוספות

(א) רבינו חננאל מפרש אשר "מופלג" במכירת קרקעות משמעו היכא דמכר בחצי שוויו כגון שוה מאתים במנה דנתאנה מוכר ובטל מקח והיכא דקנה בכפליים משוויו כגון שוה מאתים במנה נתאנה לוקח ובטל מקח – אבל שוה מאתים פחות מעט ושילם מנה קיים מקח – וכן שוה מנה ושילם מעט פחות ממאתים קיים מקח

(ב) והא דפסקינן בהמקבל זבן במאתים ושוה מנה אמרי נהרדעי משמיה דרב נחמן אין אונאה לקרקעות לאו דוקא מאתים אלא מעט פחות ממאתים

(4) מהרש"א

(א) קשיא – אמאי לא מוקי ר' יוחנן לגוונא "שוה מנה במאתים" במשנה דידן דאיירי בששילם לוקח מעט פחות ממאתים וגוונא "שוה מאתים במנה" דאיירי בקרקעות שהיו שוות מעט פחות ממאתים ולכן ליכא דבר מופלג ולא איצטרך לדחוקי דמיירי בדאוקיר או בדאוזיל

(ב) תירוץ – עדיף לי' לר' יוחנן לאוקמה במאתים ממש בדומה ללישנא דמשנה

דף צח:

סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ב' תד"ה כאן שנה רבי (הראשון)

[דף צח עמוד ב] בד"ה כאן שנה רבי כו' אבל אם מכר לו בזול מחמת מעות כעין משנתינו שוה מנה במאתים כו' עכ"ל כ"ה בכל נוסחות תוס' שלפנינו אבל במרדכי שלפנינו וכן במ"י כתוב כעין משנתינו שוה מאתים במנה כו' ונראה ליישב ולכוון דברי התוס' שלפנינו דודאי מתניתין בשוה מנה במאתים לא איירי במכר לו בזול {אשר באופן זה ו} הכל לבעל המעות אלא שמכר לו ביוקר והכל לבעל הקרקע ור"ל הא דקאמר כאן שנה רבי כו' היינו כעין משנתינו דהכל לבעל הקרקע ה"נ התם בברייתא הכל לבעל המעות ואהא קאמרי נמי בהך דקתני בברייתא דמכר לו בזול אי לא הוה נותן לו דרך תוספת אלא מכר לו בזול מחמת מעות כעין משנתינו דהכל לבעל הקרקע במכר לו שוה מנה במאתים דלאו מחמת תוספת הוא דומיא דהכא בברייתא ר' יהודה נמי מודה דהכל לבעל המעות וק"ל:

(1) משנה

(א) אלמנה שמכרה שוה מנה במאתים הרויחו יתמי

(ב) אלמנה שמכרה שוה מאתים במנה הפסידה אלמנה

(2) גמרא כמבואר ברש"י

(א) קשיא – מאי שנא שוה מאתים במנה דאמרי לה את אפסדת שוה מנה במאתים נמי תימא אנא ארווחנא

(ב) תירוץ – אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב כאן שנה רבי הכל לבעל המעות – כדתיניא הוסיפו לשליח (של הלוקח) אחת יתירה בדבר שאין לו קצבה – הכל לשליח דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר הכל לבעל המעות – אמר רב פפא הלכתא דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות – בדרך אגב תדע דבדבר שיש לו קצבה אית לי' ר' יוסי דחולקין

(3) תוספות – כאן שנה רבי הכל לבעל המעות – נראה לרבינו תם דבדבר שאין לו קצבה נמי לא איפליגו דר' יוסי סבר הכל לבעל המעות ור' יהודה סבר הכל לשליח אלא בכהאי גוונא שנתן הלוקח היתר לשליחו מחמת תוספת דקא"ל קח זה מנה עבור מקחך ועוד אני מוסיף לך מנה זה משלי – אבל אם קנה השליח בזול כעין משנתנו שוה מנה במאתים (הך שוה מנה במאתים יבואר במהרש"א להלן) מחמת דהוצרך מוכר למעות ולא אמר לי' לוקח אני מוסיף לך וכו' אפי' ר' יהודה מודה דהכל לבעל המעות

(א) קשיא – האיך אמרו תוספות אשר קנה בזול מחמת מעות "כעין משנתנו שוה מנה במאתים" הרי בגוונא זו קנה שליחו דלוקח ביוקר – ואכן במרדכי ובמ"י כתב "כעין משנתנו שוה מאתים במנה"

(ב) תירוץ ליישב דברי תוספות

(i) ודאי בגוונא דשוה מנה במאתים איירי במכירה ביוקר

(ii) ותוספות רצונם לומר **דכעין** משנתנו באלמנה שמכרה ביוקר שוה מנה במאתים כל הריוח ליתומים ולא לאלמנה – כן בגוונא דברייתא בשליח הלוקח שקנה בזול שוה מאתים במנה כל הריוח ללוקח בעל המעות

(iii) ואהא קאמרי נמי דבגוונא דברייתא דקנה שליחו דלוקח בזול אלו לא אמר לוקח אני מוסיף לשליח מנה זה משלי אף ר' יהודה מודה דהכל ללוקח בעל המעות כעין משנתנו דהכל ליתומים באלמנה שמכרה שוה מנה במאתים

סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ג' תד"ה כאן שנה רבי (השני)

בד"ה כאן שנה כו' אין לדחות לפי הירושלמי כו' דהכא משום כו' אלא ודאי דהכא והכא קנאתן כדפרישית עכ"ל מיהו אף על גב דקנאתן הכא גבי שוה מנה במאתים לא הות אלא כשליח והכל לבעל הקרקע כי התם דהכל לבעל המעות אבל לחובתו כגון בשוה מאתים במנה קנאתן לגמרי שלא תוכל להחזיר להם הקרקע כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

(1) ניהדר לחלק א'

(א) משנה – אלמנה שהיתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה נתקבלה כתובתה

(ב) גמרא – אמר רב נחמן כאן שנה רבי הכל לבעל המעות

(ג) ירושלמי לר' יוחנן היינו טעמא דמקחה אינו בטל מצד אונאה – דכשמכרה קרקעות שוה מנה במאתים מיירי כשאוקיר לאחר המכירה ואין הכי נמי דמכרה ללוקח בטל אבל מכל מקום אין לוקח רוצה להחזיר לקרקעות – וכשמכרה שוה מאתים במנה מיירי כשאוזיל ועכשיו אינו שוה אלא מנה ואין הכי נמי דמכרה ללוקח בטל אבל מה יהני לה לאלמנה לקחת לקרקעות בחזרה

(2) תד"ה אלמנה בהמשך הדיבור בדף צה:

(א) קשיא – נהי דבגוונא דשוה מאתים במנה הוזיל המקח מכל מקום תחזור בה לגבי הלקוחות שהרי המכר לא היה כלום ושוב תחזיר הקרקע ליתומים ולא תפסיד

(ב) תירוץ – הואיל ובשעה שקבלה הקרקע היה שוה מאתים מיד רצתה להוציא הקרקע מרשות היתומים ולהכניסה לרשות הלוקח והרי היא כמו שנתכוונה לקנות הקרקע בכתובתה באותה שעה ולכן אין בכחה להחזיר הקרקע ליתומים אף על גב דמקחה ללוקח בטל

(3) תוספות בד"ה כאן שנה רבי (השני)

(א) קשיא לפי הירושלמי – תיקשי לרב נחמן דהיכי מידק דבעלמא הכל לבעל המעות ממשנתנו בשוה מנה במאתים ואוקיר דהרויחו יתומים – דשאני משנתנו דבעצם מקחה בטל ולכאורה לא יצאה הקרקע מרשות היתומים ולא נכנסו לרשותה אפילו בתורת שליחות

(ב) תירוץ כמבואר במהרש"א – קבענו כבר בתוספות ד"ה אלמנה אשר בגוונא דשוה מאתים במנה הרי היא כמו שנתכוונה לקנות הקרקע בכתובתה באותה שעה וקנאתן קנין גמור לחובתה ולכן אין בכחה להחזיר הקרקע ליתומים – ואכן אף בשוה מנה במאתים חשיבא לחובתה כמי שקנאתן מן היתומים

ליכנס ברשותה בתורת שליחות וכיון דאף על פי כן הרויחו יתומים שפיר מידק רב נחמן דבשליח
דעלמא נמי הכל לבעל המעות

סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ד' תד"ה אמר רב פפא

בד"ה אמר רב פפא כו' ה"ג רבינו חננאל הלכתא כו' אדפריך ליה מאי קמ"ל ה"ל למפרך
ולימא הלכה כר' יוסי כו' עכ"ל ונראה ליישב תמיהתם דא"נ הוה קאמר הלכה כר' יוסי
נמי הוה פריך ליה מאי קמ"ל דהא פשיטא דהלכה כר"י דקיי"ל בערובין ר' יהודה ור' יוסי
הלכה כר' יוסי וק"ל:

סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ה' בא"ד ומוקי לה

בא"ד ומוקי לה בתלמוד ירושלמי כגון שקבל עליו הלוקח כו' עכ"ל אין זה סותר מה
שכתבו התוס' לעיל דמוקי לה בירושלמי כשהוקר דהיינו הך דלכך אין הלוקח חוזר אפי'
עד פלגא וקבל עליו במאתים משום שהוקרה ועמדה השתא על מאתים וק"ל:

- (1) ניהדר לירושלמי כמבואר בתוספות – לר' יוחנן היינו טעמא דמקחה אינו בטל מצד אונאה – דכשמכרה
קרקעות שוה מנה במאתים מיירי כשאוקיר לאחר המכירה ואין הכי נמי דמכרה ללוקח בטל אבל מכל מקום
אין לוקח רוצה להחזיר לקרקעות – וכשמכרה שוה מאתים במנה מיירי כשאוזיל ועכשיו אינו שוה אלא
מנה ואין הכי נמי דמכרה ללוקח בטל אבל מה יהני לה לאלמנה לקחת לקרקעות בחזרה
- (2) תוספות – בירושלמי מפרשי דהיינו טעמא דליכא אונאה בשוה מנה במאתים דמיירי כגון שקיבל עליו הלוקח
- (3) מהרש"א – אין זה סותר מה שכתבו תוספות לעיל דמוקי לה בירושלמי כשאוקיר דהיינו הך – דלכך אין
הלוקח חוזר אפי' עד פלגא (דבעלמא הוי מופלג וחשיב אונאה אפילו בקרקעות) משום דלאחר שאוקיר
ועמדה במאתים קיבל עליו הלוקח במאתים

סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ו' בא"ד ואפילו חולקין

בא"ד ואפי' חולקין אין שייך לומר משום דלא ע"י מעותיו נשתכר ולא דמי לשאר כו'
עכ"ל כ"ה במ"י ור"ל ואפי' חולקין אין שייך לומר כפי סברא קמייתא דר"ת דלא ע"י
מעותיו נשתכר אלא דבר בפני עצמו הוא כמ"ש לקמן וגם לא דמי לשאר טעות כו' כפי
סברא בתרייתא דר"ת דהכל לבעל המעות דהתם נותן הכל בשביל המעות שסבור כו' וק"ל:

(1) המשך תוספות

(א) שאל ר' יעקב ישראל לרבינו תם על ראובן ששלח לשמעון לקבל מעותיו מן העובד כוכבים וטעה
העובד כוכבים בחשבון ולא נמצא העכו"ם אחר כך

(i) "סברא קמייתא" דרבינו תם – חולקים בין שניהם דהוו המעות כדבר שיש לו קצבה דאמרינן
הוסיפו לו אחת יתירה ר' יוסי אומר חולקים בדבר שיש לו קצבה – וטעמא דחולקין לפי שבעל
המעות כיון שקיבל קצבתו מה לו בטעותו של שליח אלא אמרינן הואיל וע"י מעותיו נשתכר מיהת
נוטל פלגא

(ii) ושוב חזר בו רבינו תם דכל טעות בין על ידי מקח בין שהטעה במנין הכל לבעל המעות

(iii) שיטה דרבי של בעל התוספות – הכל לשליח שאם גנב וגזל והטעה מה טיבו של בעל הבית ואפילו
חולקין אין שייך לומר משום דלא ע"י מעותיו של ראובן נשתכר ועוד דלא דמי לשאר טעות
שנותן הכל בשביל המעות שסבור שהמעות שוות כל מה שנתן לו אבל הכא טעות בעלמא הוא
ודבר בפני עצמו הוא שאין לו שייכות לעצם המקח

(2) מהרש"א

- (א) רבי באמרו "ואפילו חולקין אין שייך לומר משום דלא ע"י מעותיו נשתכר" רצונו לומר ואין שייך לומר חולקין כפי סברא קמייתא דרבינו תם משום (שלא כסברא קמייתא דרבינו תם) לא על ידי מעותיו נשתכר אלא דבר בפני עצמו הוא כמו שאומר רבי בסוף דבריו
- (ב) ובאמרו "לא דמי לשאר טעות" כו' כיוון רבי להפריך סברא דרבינו תם לאחר דהדר ב' דדמי לשאר טעות ולכן הכל לבעל המעות

דף צט.

סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ז' גמרא הא מדרישא

[דף צט עמוד א] גמ' הא מדרישא שמעת מינה כו' או שוה מאתים במנה כו' ואפילו לר' יוחנן דמוקי לה בירושלמי כשהוזל היינו בשוה ממש מאתים במנה אבל בפחות קצת שמכרה מנה אפילו בלא הוזל מכרה קיים כדאיתא בהדיא בירושלמי כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

- (1) משנה כמבואר ברש"י
- (א) "רישא דרישא" – אלמנה שהיתה כתובתה מאתים ומכרה שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה נתקבלה כתובתה
- (ב) "רישא" – היתה כתובתה מנה ומכרה שוה מנה ודינר במנה מכרה בטל שאותו דינר אין לה רשות למכור נמצא שכל המכר טעות שהרי בבת אחת היה אפילו היא אומרת אחזיר דינר ליורשין מכרה בטל
- (ג) "סיפא" – היתה כתובתה ארבע מאות וזו ומכרה לזה במנה ולזה במנה ולאחרון יפה מנה ודינר במנה – של אחרון בטל ושל כולן מכרן קיים
- (2) ניהדר לירושלמי כמבואר בתוספות – לר' יוחנן היינו טעמא דמקחה אינו בטל מצד אונאה – דכשמכרה קרקעות שוה מנה במאתים מיירי כשאוקיר לאחר המכירה ואין הכי נמי דמכרה ללוקח בטל אבל מכל מקום אין לוקח רוצה להחזיר לקרקעות – וכשמכרה שוה מאתים במנה מיירי כשאוזיל ועכשיו אינו שוה אלא מנה ואין הכי נמי דמכרה ללוקח בטל אבל מה יהני לה לאלמנה לקחת לקרקעות בחזרה
- (3) גמרא בעמוד ב' כמבואר ברש"י
- (א) איבעיא להו אמר ליה זבין לי ליתכא (אמר לשליחו מכור משדותי בית חצי כור) ואזל זבין ליה כורא מאי – מוסיף על דבריו הוא וליתכא מיהא קני לוקח ואם בא בעל הבית לחזור אינו חוזר או דלמא מעביר על דבריו הוא וליתכא נמי לא קני
- (ב) קשיא – תיפשט לאיבעיא מרישא דמשנה דקתני היתה כתובתה מנה ומכרה שוה מנה ודינר במנה מכרה בטל – מאי לאו דזבין שוה מנה ודינר במנה ודינר שלא היה במנה ודינר שום טעות (ומאי במנה דקתני במנה שלה כלומר בשביל מנה שהיה לה להתקבל מכרה שוה מנה ודינר ובשויו) וקתני דמכרה בטל
- (ג) תירוץ – אין למיפשט לאיבעיא ככה – דרישא איירי בדאוזיל דטעתה שמכרה שוה מנה ודינר במנה ומשום הכי מכרה בטל
- (ד) קשיא – לא יתכן אשר רישא בדאוזיל דמדסיפא בדאוזיל הוי רישא בדלא אוזיל דתרתני בדאוזיל למה לי לאשמועינן – דקתני סיפא היתה כתובתה ארבע מאות וזו מכרה לזה במנה ולזה במנה ולאחרון יפה מנה ודינר במנה של אחרון מכרה בטל ושל כולן מכרן קיים – ולכן אכתי תיקשי דליפשט לאיבעיא מרישא
- (ה) תירוץ – לא רישא וסיפא בדאוזיל – וסיפא הא קא משמע לן טעמא דמכרה בטל דאוזיל בדיתמי (דיתמי יפסידו שלא היה לה עוד עליהם כלום שהרי באחרון טעתה ואין חייבין לה תשלומין אשר מהן יוכלו

- לנכות הייתור) – אבל בדידה (כגון שטענה אצל אחד מן הראשונים שהיה הטעות עליה מחמת שהם ינכו הייתור משתלומין דאכתי חייבין לה) מכרה קיים
- (1) קשיא – הא דמכרה קיים בהזלה לדידה כבר מרישא דרישא שמעת לה דקתני היתה כתובתה מאתים ומכרה מאתים במנה נתקבלה כתובתה ולא יפסידו יתמי ומכרה קיים
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא – קבענו לר' יוחנן דברי שא דרישא בשוה מאתים במנה אינה לוקחת הקרקע בחזרה משום דאוזיל לאחר המכירה אבל בעצם מכרה בטל מחמת אונאה ולא מפסידה
- (ב) תירוץ – לית דין אונאה בקרקע אלא בשוה ממש מאתים במנה אבל בפחות קצת (כגון שוה מאתים פחות מעט ושילם לוקח מנה) מכרה קיים כמו שקבענו בחלק א'

סוגיא דשוה מנה במאתים חלק ח' תד"ה הא מדסיפא

תוס' בד"ה הא מדסיפא כו' דלא אפשר לפרש לאחרון כו' במנה שלה דהא כו' עכ"ל הכי משמע להו דהמקשה פסיקא ליה דסיפא בדאוזיל דאל"כ טפי ה"ל למשבק סברת המתריך דרישא בדאוזיל וסיפא בדלא אוזיל ולמפשט בעיין דהשתא לא זו אף זו קתני אבל השתא דסיפא בדאוזיל ורישא בדלא אוזיל זו ואצ"ל זו היא ולזה תמהו כיון דע"כ סיפא מוכחא בדזילא מאי איריא כו' וק"ל:

- (1) ניהדר לשלב סוגיין בחלק ז'
- (א) תירוץ דתרצן – אין למיפשט בעיין מרישא – דרישא בדאוזיל ומשום הכי מכרה בטל טענה שמכרה שוה מנה ודינר במנה
- (ב) קשיא דמקשה – לא יתכן אשר רישא בדאוזיל דמדסיפא בדאוזיל הוי רישא בדלא אוזיל דתרתני בדאוזיל למה לי לאשמועינן – ואכתי תיקשי דליפשט לאיבעיא מרישא
- (2) תוספות כמבואר במהרש"א
- (א) קשיא למקשה – עדיף הוי לי' למקשה להקשות דליפשט לאיבעיא מסיפא מחמת דסיפא בדלא אוזיל איירי
- (ב) תירוץ – פסיקא לי' למקשה אשר סיפא בדאוזיל איירי דאי לאו הכי –
- (i) טפי הוה לי' למקשה למיזל בדרך תרצן אשר רישא בדאוזיל איירי – ולאוקי סיפא בדלא אוזיל (כדי שלא ליקשי תרי אוזיל למה לי) ולמיפשט בעיין מסיפא ולפרש דמשנה אזלא בדרך לא זו אז זו – דהיינו לא זו דמקחו דבטל ברישא בדאוזיל אלא אף זו דבטל בסיפא בדלא אוזיל
- (ii) ולא למידחק בדרך זו ואין צריך לומר זו – דהיינו דרישא דבלא אוזיל איירי בטל ואין צריך לומר בסיפא דבטל מחמת דאוזיל איירי
- (ג) ועכשיו דקבענו אשר לא ניהא לי' למקשה לפרש אשר משנה אזלא בדרך זו ואין צריך לומר זו – מקשי תוספות תיקשי למקשן גופי' דמסיק "דליפשט לאיבעיא מרישא" היתכן דאוקי רישא בדלא אוזיל וסיפא בדאוזיל דאין לפרשו אלא בדרך זו ואין צריך לומר זו

תד"ה נתן לו דינר

בד"ה נתן לו דינר כו' הל"ל בשלש וחצי דינר חלוק וכן טלית כו' עכ"ל לפי' רש"י דינר זהב שוה כ"ה דינרי כסף כו' והם ו' סלעים עכ"ל אינו מכוון דסלע בכל מקום ד' דינר כסף הוא וא"כ כ"ד דינר כסף הם ו' סלעים וא"כ החצי מדינר זהב שהוא כ"ה דינר כסף הוא ג' סלעים וחצי דינר וק"ל:

תוספות בא"ד זוזא

בא"ד זוזא של הכרעות שנותן קלבון לכל שני דינרין של כסף כו' עכ"ל כצ"ל:

תד"ה אלא אי אמרת

בד"ה אא"א מעביר כו' דמה שהביא לו חלוק קטן ורע חשוב כמו לא ניחא כו' עכ"ל וק"ק לפי זה דא"כ אדרבה מהאי טעמא מדברי ר' יהודה תפשוט איפכא דמעביר הוא והל"ל כתנאי וק"ל:

(1) גמרא

(א) איבעיא – בעל הבית שאמר לשליח זיל מכור לי כור ואזיל ומכר לתך מי אמרינן דמקחו בטל מחמת דבעל הבית לא ניחא לי' לאפושי שטרי

(ב) תא שמע

(i) משנה במסכת מעילה אליבא דהוה אמינא דגמרא – אמר לי' הבא לי חלוק בשש והביא לו בשלש – תנא קמאי אית לי' דבעל הבית מעל דניחא לי' – ור' יהודה פליג ואית לי' דבעל הבית לא מעל דלא ניחא לי' לבעל הבית

(ii) אי אמרת בשלמא שליח כי האי גוונא עושה שליחותו והוסיף על דברי בעל הבית משום הכי ס"ל תנא קמא דבעל הבית מעל – אלא אי אמרת מעביר על דבריו הוי אמאי מעל

(2) תוספות לביאור דגמרא – נקטי דאלו אמרת בהך דמכור לי לתך דמעביר על דברי בעל הבית מחמת דלא ניחא לי' לבעל הבית לאפושי שטרי אף בההיא דחלוק הוי לי' לתנא קמא למימר דלא ניחא ליה לבעל הבית דליפשו שטרי עלויה ותיקשי דאמאי מעל בעל הבית – אלא מוכרח דלא הוי אלא כמוסיף על דבריו

(3) מהרש"א – קשיא לתוספות – אם כן מדברי ר' יהודה תפשוט איפכא דמוכרח אשר כמוסיף על דבריו הוי דאלו מעביר על דבריו הוי לי' לר' יהודה למימר דבעל הבית לא מעל והוי לה לגמרא למימר דאתיא כתנאי

תד"ה כל שכן

בד"ה כ"ש דהוה כו' דהא פשיטא בקטנית נמי אם נתנו לו תחלה שוה בשלש כו' עכ"ל דע"כ בקטנית נמי איירי בכהאי גוונא בשוה שש בשלש דאל"כ לכ"ע בעה"ב לא הוה מעל דמעביר על דבריו הוא למאי דקיימינן השתא והיינו כדמסיק דכילי בכני אבל אי הוה מזבני בשומא בקטנית נמי בקונה הרבה ביחד הוה מוזלי גביה יותר מכפלים והוה מעביר אפילו לקטנית ולא מעל הבעה"ב ודו"ק:

(1) המשך דגמרא

(א) פירכא לתא שמע – לעולם בהך דמכור לי כור ואזיל ומכר לתך הוי מעביר על דבריו ומקחו בטל – והיינו טעמא דתנא קמא דבעל הבית מעל בהך דחלוק דאיירי בדאייתי ליה שוה שש בשלש ולכן ניחא לי' לבעל הבית – והיינו טעמא דר' יהודה דבעל הבית לא מעל מפני שיכול לומר לשליח אי אייתית לי בשית כל שכן דהוה שוה תרתי סרי גדולים (דהיינו יותר מכפלים כמבואר להלן)

(ב) דיקא נמי (יבואר ברש"י להלן) דקתני מודה ר' יהודה בקטנית ששניהם מעלו שהקטנית בסלע וקטנית בפרוטה שמע מינה – היכי דמי אילימא באתרא דמזבני בשומא היכא דיהיב ליה סלע מוזלי גביה טפי אמר רב פפא באתרא דכילי בכני דאמר ליה כנא כנא בפרוטה

(2) רש"י – דיקא נמי דאיירי בדקנה שוה שש בשלש וטעמא כדאמרן – מדקתני מודה ר' יהודה בקטנית דהתם בקטנית לא מצי למימר "כל שכן דאי מייתית בשש היה שוה יותר מכפלים דהו מוזלי גבך טפי" לפי

שהקטנית בסלע היא קטנית בפרוטה לפי חשבון פרוטות בסלע דמשום דזבין טפי לא מוזלי גביה כדמסיים ואזיל באתרא דמזבני בכני

(3) תוספות – כל שכן דהוה שוי תריסר – כן הוא ודאי כפירוש הקונטרס תרתי סרי גדולים דהיינו יתר מכפלים דהקונה הרבה ביחד מוזלי גביה טפי מהקונה מעט ולפיכך לא מעל בעל הבית שהרי העביר על דעתו דמפסיד בעל הבית בכך שאם היה קונה בשש הוה שוה יותר מכפלים – והשתא אתי שפיר דבקטנית מעל שאפילו יקנה הרבה ביחד משום הכי לא מוזלי גביה טפי מאילו זבין בפרוטה – אבל אם נפרש דחשיב לה מעביר אף על פי שלא היה שוה אלא תרתי סרי בצמצום תימה אם כן בקטנית אמאי מעל דהא פשיטא בקטנית נמי אם נתנו לו תחלה שוה שש בשלש כמו כן בשלש הנשארים היו נותנים לו שוה שש

(4) מהרש"א לביאור תוספות

(א) דע"כ בקטנית נמי איירי בכהאי גוונא בשוה שש בשלש דאם לא כן לכולי עלמא בעל הבית לא הוה מעל דמעביר על דבריו הוא למאי דקיימנן השתא לפי פירכא לתא שמע אשר "לעולם בהך דמכור לי כור ואזיל ומכר לתך הוי מעביר על דבריו"

(ב) והיינו כדמסיק דאיירי בדכילי קטנית בכני אבל אי הוה מזבני בשומא בקטנית נמי בקונה הרבה ביחד הוה מוזלי גביה יותר מכפלים והוה מעביר אפילו לקטנית ולא מעל הבעה"ב

דף צט:

סוגיא דאמר לאחד חלק א' תד"ה אמר לאחד

[דף צט עמוד ב] בד"ה אמר לאחד כו' תימה הא לעיל לא איפשיט כו' והיכי פשיט ליה רב הונא כו' ומפרש ר"ת כו' עכ"ל יש לדקדק דלרב הונא לא תיריץ כלום אמאי לא פשיט ליה במכ"ש לעיל דאיכא נמי למיחש משום אפושוי שטרא דלא הוה זביניה זביני ויש ליישב דעיקר קושייתם מרב חסדא דקי"ל כוותיה אבל מאי דלא פשיט מדרב הונא ליכא למיחש כולי האי כיון דלא קי"ל כוותיה וכן נראה מדברי הרא"ש דעיקר קושייתם מרב חסדא וק"ק לפי' ר"ת מאי פשיט תלמודא מבעיין דלעיל מהיתה ד' מאות זוז כו' דשל כולן מכרן קיים דאימא דאיירי בכהאי גוונא בשכבר חתמו העדים דליכא קפיידא דאפושוי שטרא וק"ל:

(1) ניהדר לגמרא בדף צט. – איבעיא להו בעל הבית שאמר לשליח זיל מכור לי כור ואזיל ומכר לתך מי אמרינן דמקחו בטל דמעביר על דברי בעל הבית דבעל הבית קפיד דלא ניחא לי' לאפושוי שטרא או דמקחו קיים דאינו אלא מוסיף על דבריו דבעל הבית לא חייש לאפושוי שטרי וליתכא מיהא קני

(2) המשך דגמרא בתחלת עמוד ב' כמבואר ברש"י

(א) תא שמע דתנן היתה כתובתה ארבע מאות זוז מכרה לזה במנה ולזה במנה ולאחרון יפה מנה ודינר במנה – של אחרון בטל ושל כולן מכרן קיים – והא הכא דלזבונני בארבע מאה שדרוה ומכרה לראשון במנה דומיא לזבין לי כורא וזבין ליה ליתכא – הרי דדינו דלא קפיד ומקחו קיים

(ב) פירכא – לעולם אימא לך אשר בזבין לי כורא וזבין ליתכא קפיד ומכרו בטל ושאיני משנה דמקחו קיים כדאמר רב שישא ברי' דרב אידי (לגבי דין אחר דנייתי להלן) בקטיני הכא נמי בקטיני – דלא היו שדות הללו יחד ואין ראויין לאדם אחד דמעיקרא אדעתא דהכי נעשית שליח

(3) המשך דגמרא כמבואר ברש"י

(א) פשיטא אמר לאחד ולא לשנים (אמר לשליחו מכור לי בית כור משדותי ללוקח אחד ולא לשני לקוחות) האמר ליה לאחד ולא לשנים – א"ל לאחד סתמא ולא פירש "ולא לשנים" מי הוי גלוי דעתא או לא – רב הונא אמר לאחד ולא לשנים – רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו לאחד ואפילו לשנים

- לאחד ואפילו למאה דלאו אורחיהו דאינשי דקפדי והאי נמי לא קפיד אלא אורחא לאישתעויי הכי ואי הוה קפיד הוה מפרש ליה ולא לשנים
- (ב) תא שמע היתה כתובתה ארבע מאות זוז מכרה לזה במנה ולזה במנה ולאחרון יפה מנה ודינר במנה – של אחרון בטל ושל כולן מכרן קיים – ואי אפושי שטרי קפידא היא נהי נמי דיתומין לא גלו דעתייהו אנן מיהא דיד יתומין בעינן למיהוי אית לן למימר מכרן בטל – אמר רב שישא ברי' דרב אידי בקטיני תוספות – אמר לאחד סתמא מאי אמר רב הונא לאחד ולא לשנים
- (א) קשיא – תימה הא לעיל לגבי זבין לי כורא לא איפשיט בעיין אי חיישינן לאפושי דשטרי והיכי פשיט רב הונא במכור לאחד וכו' דקפיד באפושי שטרי ו והיכי פשיט רב חסדא דלא קפיד באפושי שטרי
- (ב) ומפרש רבינו תם דהאי קפידא דאפושי שטרי דלעיל לאו משום זילת נכסים אלא משום שיצטרך לחזור לכל שטר אחר חתימת עדים וקנינין והכא מיירי בשכבר חתמו העדים על שני שטרות דליכא קפידא דאפושי שטרי אלא קפידא זוטרתא דאפושי בעלי דינין שטורח לו להיזקק היום ולמחר לבא עמהם לדין – ולכן יכול להיות דאפילו אלו קפיד המשלח על קפידא דלעיל מכל מקום לא קפיד המשלח על קפידא זוטרתא דהכא
- (ג) שים לב דאלו נוקטין שלא כרבינו תם אשר קפידא דאפושי שטרי משום זילת נכסים לית לחלק בין היכא דלא חתמו עדים כבר על שני שטרות להיכא דחתמו עדים כבר על שני שטרות
- (5) מהרש"א
- (א) קשיא – נהי דלרב חסדא מיישב רבינו תם שפיר דיכול להיות דהגם דבסוגיא דידן לא קפיד משום אפושי בעלי דינין אכתי יכול להיות אשר לעיל קפיד משום דאיכא נמי אפושי דשטרי ממש – אבל לרב הונא לא תירץ רבינו תם כלום אמאי לא פשיט ליה במכל שכן כיון דהכא קפיד דליכא אלא אפושי בעל דינין כל שכן דקפיד לעיל בדאיכא נמי אפושי שטרי ממש
- (ב) תירוץ – עיקר קושייתם על רב חסדא נחתא דקיימא לן כוותיה אבל לשיטת רב הונא לית למיחש כולי האי כיון דלא קיימא לן כוותיה וכן נראה מדברי הרא"ש דעיקר קושייתם מרב חסדא
- (6) המשך מהרש"א – קצת קשה לפי רבינו תם האיך בעי גמרא למיפשט איבעיא דלעיל מן משנה דהיתה ד' מאות זוז כו' דשל כולן מכרן קיים דאימא דמשנה איירי בגוונא דכבר חתמו העדים דליכא קפידא דאפושי שטרא

סוגיא דאמר לאחד חלק ב' תוספות בא"ד ורבי מוקי לה

בא"ד ורבי מוקי לה סוגיא בשטר א' דליכא קפידא דשטר אלא כו' עכ"ל ולהאי פירושא איכא לפרושי שפיר הא דאפושי שטרא דלעיל היינו משום דזילי נכסי ודו"ק:

- (1) ניהדר לקושיית תוספות – הרי לעיל לא איפשיט בעיין אי חיישינן לאפושי דשטרי והיכי פשיט רב הונא במכור לאחד דקפיד באפושי שטרי והיכי פשיט רב חסדא דלא קפיד באפושי שטרי
- (2) המשך תוספות – תירוץ רבי – סוגיא דידן איירי בשטר אחד דליכא קפידא דשטר אלא קפידא דבעלי דינין ובההיא הוי פלוגתא (והכי פירושו אמר לאחד ולא לשנים קפידא שלא ימכור לשנים ואפי' בשטר אחד אמר לאחד סתמא מאי כלומר מהו שימכור לשנים אפילו בשטר אחד) אבל דלעיל מיירי בשני שטרות
- (3) מהרש"א – שלא כדקבענו בחלק א' לפירוש דרבינו תם – לשיטת רבי איכא לפרושי שפיר הא דאפושי שטרא דלעיל היינו משום דזילי נכסי כיון דהתם איכא תרי שטרי ממש

סוגיא דאמר לאחד חלק ג' תוספות בא"ד כתב רב אלפס

בא"ד כתב רב אלפס כו' וסוגיין דמעביר על דבריו הוי כו' עכ"ל ובהך בעיין א"ל לאחד סתמא מאי פסק רב אלפס הלכתא כרב חסדא וצריך לחלק כפי' ר"ת וכ"כ הרא"ש ע"ש

ולולי דברי הרא"ש היה נראה לומר לפי גירסת רבינו חננאל דסתמא דוקא מבעיא ליה והא דזבין לי כורא דלעיל הוה כמו אמר לאחד דמשמע קפידא אבל אמר סתמא מכור קרקע זו עדיף ליה ודו"ק:

(1) ניהדר לגמרא דידן – פשיטא אמר לאחד ולא לשנים האמר ליה לאחד ולא לשנים – א"ל לאחד סתמא ולא פירש "ולא לשנים" – רב הונא אמר לאחד ולא לשנים – רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו לאחד ואפילו לשנים

(2) המשך תוספות – רבינו חננאל גריס אמר לאחד קפידא דפשיטא דמשמע בלא שנים – אמר סתמא מאי

גרסא דידן	גרסא דרבינו חננאל
אמר לאחד ולא לשנים פשיטא דקפיד	אמר לאחד "סתמא" (הגם דלא אמר ולא לשנים) פשיטא דקפיד
אמר לאחד סתמא רב הונא אומר קפיד רב חסדא אומר לא קפיד	אמר סתמא (ולא אמר לאחד) ר"ה אומר קפיד ר"ח אומר לא קפיד

(3) המשך תוספות כמבואר במהרש"א – הך בעיא דלעיל דמצי אמר לי' לא ניהא לי דליפשו שטרי עלואי כתב רב אלפס לא איפשיטא בהדיא וסוגיין דידן נוקט בהך בעיא דלעיל דקפיד ומעביר על דבריו הוי אפילו לרב חסדא

(4) מהרש"א

(א) ובבעיין אמר לי' לאחד סתמא לפי רש"י פסק רב אלפס הלכתא כרב חסדא דלא קפיד וצריך לחלק כפי' רבינו תם כמו שמבואר לעיל בחלק א' וכן כתב הרא"ש

(ב) ולולי דברי הרא"ש היה נראה לומר לפי גירסת רבינו חננאל דסתמא דוקא מבעיא ליה הכא והא דזבין לי כורא דלעיל הוה כמו אמר לאחד דפשיטא דמשמע קפידא אבל אמר סתמא מכור קרקע זו ולא אמר מכור כורא אכן פליגי בי' רב הונא ורב חסדא דלא איפשיטא כעין דפליגי באמר סתמא ולא אמר לאחד

זבן לי כורא וזבין ליתכא	לפי גרסא דרבינו חננאל באמר לאחד וכו'
זבין לי כורא פשיטא דקפיד	אמר לאחד סתמא פשיטא דקפיד
אמר סתמא מכור קרקע זו (ולא אמר כורא) ר"ה אומר קפיד ר"ח אומר לא קפיד	אמר סתמא (ולא אמר לאחד) ר"ה אומר קפיד ר"ח לא קפיד

סוגיא דאמר לאחד חלק ד' תוספות בא"ד ורב האי

בא"ד ורב האי כו' הלכתא כמאן דאמר מוסיף כו' הוא פי' האי פשיטא ע"ד מאי הוי עלה עכ"ל ולא תקשי לך כיון דזו הבעיא היא בעצמה אבעיא דלעיל מאי מהדר שוב למפשט ממתני' דהכא דהיתה כתובתה ד' מאות זוז כו' כיון דכבר דחי לה לעיל דיש לומר דסוגיא דלעיל דזבין ליה כורא כו' בדורות אחרונים דאמוראי הוו מדשקיל וטרי בה רב פפא ואתי למפשט לה מדורות הראשונים של האמוראים שהם רב הונא ורב חסדא דשקלי וטרי בההיא דאמר לאחד כו' ובין בדורות ראשונים ובין באחרונים בעו למפשט ממתני' דהכא ודחי לה מדרב שישא ולכך עיקר תירוצא דרב שישא בדורות ראשונים הוה דאמרינן אמר רב שישא ולעיל קאמר כדרב שישא ודו"ק:

(1) המשך תוספות – ורב האי גאון כתב בהך דמכור לי כורא דמוסיף על דבריו הוי מדאמרינן פשיטא אמר לאחד קפידא סתמא מאי ואסיקנא הכא לאחד ואפי' לשנים ואפי' למאה אלמא הלכתא כמאן דאמר מוסיף על דבריו הוי בההיא דמכור כורא – כי רב האי פירש האי פשיטא על דרך מאי הוי עלה דזו הבעיא באמר לאחד היא עצמה אבעיא דלעיל

(2) מהרש"א – ולא תקשי לך כיון דזו הבעיא היא בעצמה איבעיא דלעיל מאי מהדר שוב למפשט ממתני' דהכא דהיתה כתובתה ד' מאות זוז כו' כיון דכבר דחי לה לעיל – דיש לומר דסוגיא דלעיל דמכור כורא כו' בדורות אחרונים דאמוראי הוו מדשקיל וטרי בה רב פפא ואתי למפשט לה מדורות הראשונים של האמוראים שהם רב הונא ורב חסדא דשקלי וטרי בההיא דאמר לאחד כו' ובין בדורות ראשונים ובין באחרונים בעו למפשט

ממתני' דהכא ודחי לה מדרב שישא ולכך עיקר תירוץ דרב שישא בדורות ראשונים הוה דאמרינן אמר רב שישא ולעיל קאמר כדרב שישא

סוגיא דאמר לאחד חלק ה' תד"ה אמרו לי' אע"ג דטעה שליח

בד"ה א"ל אף על גב דטעה שליח פירוש הואיל וס"ל כו' ה"נ לימא דאף בטעותו נתרצה כו' עכ"ל יש לדקדק הא אינהו גופייהו ס"ל לאחד ואפילו למאה ודוחק לומר דהא דקאמרי הכי לעיל היינו לבתר דשמעי מדרב נחמן וע"ק מה תמהו עליו בזה הא כבר פסיקא להו דרב נחמן ס"ל הכי כדפרכינן ליה והא מר הוא דאמר אין אונאה כו' דהיינו אפילו בשליח כמו שפירשו התוס' ויש ליישב דודאי אינהו נמי ידעי לפלוגי כמ"ש התוס' דלא דמי לטעות דלא אסיק אדעתיה אלא דהווי מסקי אדעתייהו דרב נחמן לא מפליג בהכי וסמכו עצמם אהך פירכא דהא מר הוא דאמר אין אונאה כו' ודו"ק:

(1) גמרא

(א) אמר לאחד ולא לשנים האמר ליה לאחד ולא לשנים א"ל לאחד סתמא מאי רב הווא אמר לאחד ולא לשנים רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו לאחד ואפילו לשנים לאחד ואפילו למאה

(ב) איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרו לי' כי האי גוונא מאי אמר להו לאחד ואפי' לשנים לאחד ואפילו למאה אמרו ליה אף על גב דטעה שליח אמר להו דטעה שליח לא קאמינא

(2) תוספות – הקשו לו "אף על גב דטעה שליח" – פירוש הואיל וסבירא לך דהיכא דלא פירש דבריו הטיל דעתו על השליח לעשות כרצונו דהכי אמרת לאחד ואפי' למאה הכי נמי לימא דאף בטעותו נתרצה ללכת אחר דעתו – ואמר להו טעה שליח לא קאמינא דבטעותו לא מסיק אדעתיה להטיל עליו – אמרו לי' והא מר הוא דאמר אין אונאה לקרקעות

(3) המשך תוספות – מקשי לרב נחמן דרב נחמן קאמר אין אונאה לקרקעות אפילו לגבי שליח בפרק המקבל לענין דינא בר מצרא דאיתא שם שדה היוצאה לימכר אתא לוקח שאינו מצרן ואימליך במצרן האם אלך ואקנה ואמר לי' מצרן קנה – אבל לא קנה לוקח מן המצרן אלא קיבל רשותו ולכן חשיב כשליח דמצרן ואייקור וזול ברשותיה דמצרן – קנה במאתן ושויה מאה סבור מינה מצי מצרן אמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי – ומקשי דאמרי נהרדעי משום דרב נחמן אין אונאה לקרקעות ומקחו קיים

(4) המשך דגמרא כמבואר בתוספות – ומשני הני מילי דמקחו קיים היכא דטעה בעל הבית פי' דהווא לוקח חשיבנא ליה כבעל הבית דאע"ג דלבסוף מיקניא ליה למצרן מיהו תחלה כשקנה לצורך עצמו קנה והואיל וכן לא שייך התם לתקוני שדרתיך – אבל שליח גמור שבתחלה בתורת שליחות קנה ולא לצורך עצמו לא איבעי ליה למיטעי

(5) מהרש"א

(א) יש לדקדק בסוגיא דידן הא רב חסדא ורבה בר רב הונא גופייהו ס"ל לאחד ואפילו למאה ולכן אף לדידהו גופייהו איכא להקשות "אף על גב דטעה שליח" ודוחק לומר דהא דקאמרי הכי לעיל "לאחד ואפילו למאה" היינו לבתר דשמעי מדרב נחמן

(ב) ועוד קשה מה תמהו עליו בזה דמקחו קיים הא כבר פסיקא להו דרב נחמן ס"ל הכי כדפרכינן ליה והא מר הוא דאמר אין אונאה כו' דהיינו דמקחו קיים אפילו בטעה שליח כמו שפירשו התוספות מהך דפרק המקבל

(6) תירוץ – אינהו גופייהו כבר ידעי לפלוגי דבטעותו של שליח לא מסיק אדעתיה דמשלח להטיל עליו ומקחו בטל – ולא תמהו אלא אהא דחשבי דרב נחמן אמר למילתיה דמקחו קיים אפילו כשטעה שליח – כששאלו לו אלו לאחד ואפילו למאה וכשוב שאלו לו אלו מקחו קיים אפילו כשטעה שליח – כיוונו להקשות לו לפי הוה אמינא בפרק המקבל דנקטו דלרב נחמן אפילו כשטעה שליח גמור מקחו קיים

תד"ה פרכת עשרה

בד"ה פרכת עשרה כו' והרעה כו' ששית האיפה מחומר החטין פירוש קרא כפשטיה ב"ש כו' עכ"ל ר"ל עין רע דהוא א' מס' לת"ק דריש ליה מפשטיה דקרא ששית איפה כו' ולא דריש שמואל לת"ק תן ששית על וששיתם כו' אלא לענין עין יפה וב"ש לא דרשי כלל כשמואל וכל חדא באנפי נפשיה פשטיה דקרא הוא וק"ל:

(1) תוספות (יבואר במהרש"א להלן) – תנן שיעור תרומה עין יפה אחד מארבעים בית שמאי אומרים משלשים והבינונית מחמשים והרעה מששים – ומפיק טעמייהו בירושלמי דכתיב זאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מחומר החטים דהיינו אחד מששים – וששיתם (שתי ששיות) האיפה מחומר השעורים דהיינו אחד משלשים – ומפרש שמואל תן ששית מחומר חטים על שתי ששיות מחומר שעורים – דהיינו סך הכל של ג' ששיות מן סך הכל של שתי חומרים דהיינו אחד מארבעים

(2) ביאור מהרש"א

(א) איפה יש בו 3 סאין – ולכן ששית איפה יש בו חצי סאה – ב' ששית איפה יש בהן סאה – וחומר יש בו 30 סאה – וב' חומרין יש בהן 60 סאה

(ב) ונמצא אשר ששית איפה (חצי סאה) היינו אחד מששים בחומר (30 סאה) – ב' ששית איפה (סאה) היינו אחד משלשים בחומר (30 סאה) – ג' ששית איפה (סאה וחצי) היינו אחד מארבעים בב' חומרים (60 סאה)

(ג) השתא

(i) לעין רע לא דריש שמואל תן ששית על וששיתם אלא דריש אחד מששים מפשטי דקרא לגבי חטין דכתיב "זאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מחומר החטים" דהיינו אחד מששים

(ii) לעין יפה לבית שמאי נמי לא דריש שמואל תן ששית על וששיתם אלא דריש אחד משלשים מפשטי דקרא לגבי שעורין דכתיב "וששיתם (שתי ששיות) האיפה מחומר השעורים" דהיינו אחד משלשים

(iii) לעין יפה לבית הלל דריש שמואל תן ששית על וששיתם לסך הכל ג' ששיות דהיינו אחד מארבעים

(iv) מן קרא של "וכל תרומות" דריש שמואל אשר כל הני שיעורים אוקמינהו בין לחטין בין לשעורין

דף ק.

סוגיא דאמר לאחד חלק ו' תד"ה רבא אמר

[דף ק עמוד א] בד"ה רבא אמר כו' ולעיל כו' דמצי א"ל לתקוני שדרתיך ביתר בשתות איירי עכ"ל צ"ע אמאי נקטו במלתייהו ביתר משתות דהא משתות נמי מכרו בטל דלא עדיף שליח מדיינין לת"ק דמתניתיך ויש ליישב כיון דסתמא קאמר לעיל ולא הזכיר שתות אית לן לאוקמא ולפרושי ביתר משתות ולא בשתות מצומצם ושוב ראיתי בדברי מהרש"ל דעדיף ליה שליח מדיינין והוא דחוק ורחוק ואין להאריך ויש מקשים עוד בזה אמאי לא תירצו בההיא דלעיל כמו שתירצו בסמוך בההיא דקידושין דאיירי בפחות משתות ולא אמרינן לתקוני שדרתיך אלא לענין זה שצריך להחזיר האונאה ויש ליישב דלעיל ליכא לפרושי הכי דא"כ לא הוה קפרכי ליה מידי מהא דאמר אין אונאה לקרקעות אפילו בשליח דאימא לענין זה אין אונאה דמכרו קיים אבל צריך להחזיר האונאה ועוד דמעיקרא דא"ל

אף על גב דטעי שליח כו' מדמי ליה להך דלאחד ואפילו למאה דהיינו אי בטל לגמרי וזו"ק:

- (1) משנה דידן בדף צט: – שום הדיינין שפחתו שתות או הוסיפו שתות – חכמים אומרים מכרן בטל – רבן שמעון בן גמליאל אומר מכרן קיים אם כן (כלומר דאי לאו הכי) מה כח בית דין יפה
- (2) גמרא דידן – כמבואר ברש"י – רבא אמר רב נחמן שליח כדיינין בטעה פחות משתות מקחו קיים אבל בטעה בשתות מקחו בטל
- (3) תוספות דידן

רבא אמר רב נחמן בגמרא דידן	שליח כדיינין דעד דטעה בשתות מקחו קיים
גמרא ותוספות ד"ה אמר לאחד בדף צט:	לתקנה שדרתיך דאף פחות משתות מקחו בטל
רב נחמן בפרק האיש מקדש	בפחות משתות מקחו בטל

(א) קשיא א' – לעיל בתד"ה אמר לאחד (כמבואר בחלק ה') קבענו לרב נחמן דבטעה שליח אומר בעל הבית לתקוני שדרתיך ולכאורה משמעו דאף בטעה פחות משתות מקחו בטל

(ב) קשיא ב' – בפרק האיש מקדש אמר רב נחמן האחינן שחלקו כלקוחות דמי פחות משתות נקנה מקח אמר רבא הא דאמרת פחות משתות נקנה מקח לא אמרן אלא דלא משוי שליח אבל משוי שליח לא דא"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ולכאורה משמע דבשליח אפי' בפחות משתות מקחו בטל

רבא אמר רב נחמן בגמרא דידן	שליח כדיינין דעד דטעה בשתות מקחו קיים
גמרא ותוספות ד"ה אמר לאחד בדף צט:	לתקנה שדרתיך דאף פחות משתות מקחו בטל
רב נחמן בפרק האיש מקדש	בפחות משתות מקחו בטל

(ג) תירוץ

(i) הא דאמר רב נחמן דמצי בעל הבית אמר לי' לשליח לתקוני שדרתיך ומקחו בטל בטעה ביתר משתות איירי

(ii) ונהי דהך דפרק האיש מקדש ליכא לשנויי הכי דהרי עסקי בהדיא בפחות משתות – מיהו מצינן לשנויי דהכי פירושא הא דאמרת פחות משתות נקנה מקח ואין צריך הלוקח להחזיר אונאה לא אמרן אלא דלא משוי שליח אבל משוי שליח מצי אמר לי' לתקוני שדרתיך לענין זה שצריך הלוקח להחזיר האונאה להמשלח ומכל מקום המקח קיים והא דאמר רב נחמן שליח כדיינים היינו לענין דמקחו קיים אבל הלוקח צריך להחזיר האונאה להמשלח

רבא אמר רב נחמן בגמרא דידן	שליח עדיף מדיינים דמכרו בטל דיקא ביתר משתות
גמרא ותוספות ד"ה אמר לאחד בדף צט:	לתקנה שדרתיך דיקא בטעה ביתר משתות
רב נחמן בפרק האיש מקדש	בפחות משתות מקחו קיים ומחזיר אונאה

(4) מהרש"א

(א) קשיא – כיון דבדיינין במשנה דידן אף בשתות בטל מקח מנא להו לתוספות דשליח עדיף מדיינין אשר מקחו בטל דיקא ביתר משתות

(ב) תירוץ – אלו הוי קסבר רב נחמן דאף בשתות מצומצם מקחו דשליח בטל הוי פסק כן בהדיא כמו דקתני במשנה דינא לתנא קמא בטעות דיינין בשתות מצומצם

(ג) קושיית "יש מקשים" – אמאי לא מתרצי אף לקשיא א' להאי דרב נחמן כעין דמתרצי האי דרבא בקידושין – דאכן בפחות משתות איירי ומחמת לתקוני שדרתיך צריך הלוקח שקנה מן השליח להחזיר האונאה להמשלח אבל מקחו קיים

רבא אמר רב נחמן בגמרא דידן	שליח כדדיינין דעד דטעה בשתות מקחו קיים מיהת מחזיר אונאה
גמרא ותוספות ד"ה אמר לאחד בדף צט:	לתקנה שדרתיך בפחות משתות מקחו קיים ומחזיר אונאה
רב נחמן בפרק האישי מקדש	בפחות משתות מקחו קיים ומחזיר אונאה

(ד) תירוץ א' – קבענו בחלק ה' תוספות מפרשי דרב חסדא ורבה בר אבוה מקשי דהאי דרב נחמן דס"ל דבעל הבית מצי אמר לתקוני שדרתיך ומקחו בטל סותר למימרא דרב נחמן בפרק המקבל דלכאורה משמעו דמקחו קיים – ולכן לא מציי תוספות לתרץ דהא דאמר רב נחמן דלתקוני שדרתיך משמעו דמחזיר אונאה דאם כן הוה לה לגמרא לתרץ דשאני הך דהמקבל דקא משמע לן רב נחמן דמיהת מקחו קיים

(ה) תירוץ ב' – כמבואר בחלק ה' מעיקרא בדהקשו רב חסדא ורבה בר רב הונא לרב נחמן "אף על גב דטעי שליח" מדמי טעות דשליח להך דלאחד ואפילו למאה והך דלאחד ואפילו למאה אין לה ענין לאונאה

תד"ה אמר רב נחמן

בד"ה אמר רב נחמן כו' הא דאמרן יתר כו' ומייתי ראייה השתא ממילתא דרשב"ג כו' עכ"ל ויש להקשות לפי גירסא זו מאי מייתי ראייה מרשב"ג כיון דלא קאי אלא אדברי ת"ק דלא איירי אלא בשתות וכן הקשו התוס' שם ויש ליישב לדברי התוס' דהכא דלא חשו לקושיא זו דמשמע ליה לתלמודא דרשב"ג איירי אף ביתר משתות כדלקמן עד פלגא והיינו משום דלא ניחא לן דרשב"ג לא פליג אלא במצומצם שתות וק"ל:

- (1) משנה – דיינין שפיחתו שתות או הוסיפו שתות לחכמים מוכרן בטל לרשב"ג מוכרן קיים אם כן (כלומר דאי לאו הכי) מה כח בית דין יפה
- (2) גמרא – אמר רב נחמן הלכה כדברי חכמים
- (3) תוספות – בריש האישי מקדש גרסי' אמילתיה דרב נחמן דאם אמר נפלוג בשומא דבי דינא אפילו ביותר משתות מקחו קיים ומייתי ראייה ממילתא דרשב"ג
- (4) מהרש"א

(א) קשיא – מאי מייתי ראייה מרשב"ג כיון דרשב"ג לא קאי אלא אדברי ת"ק לומר דבגוונא דת"ק אומר דבטל – דהיינו בשתות – פליג רשב"ג ואמר דמקחו קיים אבל לגבי יותר משתות לכאורה לא אמר רשב"ג כלום

(ב) תירוץ – לא חשו לקושיא זו דמשמע להו דרשב"ג איירי אף ביתר משתות כדלקמן בריש עמוד ב' דאמרו לרשב"ג "עד כמה עד פלגא" והיינו משום דלא ניחא לן דרשב"ג לא פליג אלא במצומצם שתות

תד"ה והא אמר רב נחמן

בד"ה והא אמר כו' מהא דאמר רב נחמן שליח כאלמנה כו' עכ"ל אבל למאן דאמר שליח כדיינין לרב נחמן ודאי דלק"מ דאימא שליח כדיינין אליבא דרשב"ג ודו"ק:

- (1) ניהדר למשנה – דיינין שפיחתו שתות או הוסיפו שתות לחכמים מוכרן בטל לרשב"ג מוכרן קיים דאי לאו הכי מה כח בית דין יפה
- (2) גמרא

(א) רב שמואל בר ביסנא אמר רב נחמן – שליח כאלמנה דבטעות כל דהו מכרו בטל

(ב) רבא אמר רב נחמן – שליח כדיינין

(ג) רב הונא בר חנינא אמר רב נחמן – הלכה בדיינין כחכמים במשנה דלא אמרינן אם כן מה כח בית דין יפה

- (ד) רב נחמן אמר שמואל – אמרינן אם כן מה כחו ב"ד יפה לגבי אפוטרופוס שדיינים העמידו אותו
- (3) המשך דגמרא – קשיא – כיון דאמר רב נחמן הלכה כחכמים בדיינין דלא אמרינן אם כן מה כח ב"ד יפה – לכאורה מכל שכן דהוה ליה לרב נחמן למימר דלא אמרינן ד]אם כן מה כח ב"ד יפה למי שאינו אלא אפוטרופוס שהעמידו אותו דיינים
- (4) תוספות – אי לאו דפסיק רב נחמן הלכה כחכמים בדיינין – לא הוה קשה מידי להך דרב נחמן באפוטרופוס מהא דרב שמואל בר ביסנא אמר רב נחמן דשליח כאלמנה ולא אמרינן ביה אם כן מה כח ב"ד יפה – דלא שייך בשליח (אפילו בשליח של דיינין) למימר אם כן מה כח ב"ד יפה כמו באפוטרופוס שהעמידו דיינין
- (5) מהרש"א – אבל לרבא אמר רב נחמן דשליח כדיינין ודאי דלא קשה מידי דאימא דרצונו לומר דשליח יש לו דין של רשב"ג בדיינין

תד"ה פרטא בנו

בד"ה פרטא בנו כו' פי' דהוא בן בנו של כו' אביו של ר"א הוא זקנו של זה עכ"ל יש מפרשים דלא ניתא להו לפרש כמשמעו דפרטא אביו של ר"א הוא בן בנו של רבי פרטא הגדול דא"כ לא ה"ל למשבק מלהזכיר בדורות הללו גם שם אביו של פרטא אביו של ר"א אבל קשה דמצינו בכהאי גוונא רבי מייאשא בר בריה של ריב"ל שלא הזכיר אביו של ר' מייאשא אלא זקינו ריב"ל כו' ונ"ל לפרש כוונתם למאי דאמרינן בפ"ק דע"ז בעובדא דרבינו חננאל בן תרדיון אתיוהו לר"א בר פרטא אמרו מאי טעמא כו' ואי הוה מייחס הכא פרטא אביו של ר"א בתר אבי אביו ר' פרטא הגדול אמאי לא מייחסו נמי התם כן אבל אי לא מייחס הכא רק פרטא בנו של ר"א ניתא דמייחסו הכא אחר אביו ר"א ואחר אבי אביו ר' פרטא הגדול אבל פרטא אביו דר"א לא בא לייחסו אחר אבותיו בשום מקום לא הכא ולא התם ודו"ק:

- (1) גמרא – פרטא (פרטא ב') בנו של ר' אלעזר בן פרטא (פרטא א') בן בנו של ר' פרטא הגדול
- (2) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) שאלה – מי הוא זה שהי' בן בנו של ר' פרטא הגדול – האם משמעו פרטא א' כטבלא א' (דלא הוזכר בו שם של אבי פרטא א') או דמשמעו ר' אלעזר כטבלא ב'

(ב) תשובה – כיוונו בגמרא לטבלא ב'

טבלא א'
ר' פרטא הגדול זקינו של פרטא א'
"פלוגי"
פרטא א'
ר' אלעזר
פרטא ב'

טבלא ב'
ר' פרטא הגדול – זקינו של ר' אלעזר
פרטא א'
ר' אלעזר
פרטא ב'

(3) מהרש"א

- (א) יש מפרשים דלתוספות עדיפא דרך טבלא ב' משום דטבלא א' לא הוזכר שם אביו דפרטא א' הגם דהוזכר שם אבי אביו
- (ב) קשיא – איתנהו דוכתי בגמרא דמזכירין אבי אביו של פלוני ולא אביו כגון ר' מייאשא בר ברין דר' יהושע בן לוי – ולכן אכתי קשה למה עדיפי לתוספות דרך טבלא ב'
- (ג) תירוצ דמהרש"א
- (i) בטבלא א' מייחסין פרטא א' אביו של ר"א בתר אבי אביו ר' פרטא הגדול אבל בטבלא ב' לא מייחסין פרטא א' כל עיקר
- (ii) השתא – בפרק קמא דעבודה זה לא ייחסו פרטא א' (אביו דר' אלעזר) דאמרינן בפ"ק דע"ז בעובדא דרבינו חננאל בן תרדיון אתיוהו לר' אלעזר בר פרטא אמרו מאי טעמא כו' – ואי מייחס הכא פרטא א' אביו של ר"א בתר אבי אביו ר' פרטא הגדול כטבלא א' תיקשי למה לא מייחסו נמי התם בתר אבותיו

דף ק:

גמרא אלא לעולם

[דף ק עמוד ב] גמרא אלא לעולם בדלא אכרוז ול"ק כו' כ"ה בנוסחות גמרות שלפנינו אבל הרא"ש גריס לא רישא וסיפא בדאכרוז כו' ונדחק לפי גרסתו ע"ש:

תוספות ד"ה אלו דברים

תוס' בד"ה אלו דברים כו' כגון שייחדו לה לכתובה א"נ כו' ועיין ברא"ש שכתב ליישב שם בע"א:

תד"ה והאיילונית אין לה כתובה

בד"ה והאיילונית אין לה כתובה ואין לדייק הא גיטא בעיא כו' עכ"ל גבי ממאנת ליכא למיטעי לדייק בה הא גיטא בעיא דאית לך למימר משום שניה קתני האי לישנא דאין לה כתובה כמ"ש התוס' שם אבל באיילונית איכא למיטעי בה ולדייק בה נמי הא גיטא בעיא כמו בשניה ואהא הוצרכו למימר דאין לדייק כן גבי איילונית וע"ש בתוס' וק"ל:

סוגיא דמעשה קטנה חלק א' תד"ה רב תני

בד"ה רב תני כו' פי' במתני' עכ"ל ר"ל ולא דתני הכי בברייתא דא"כ תקשי ליה מתני' דקתני דוקא ממאנת ומדתני במתני' ממאנת לשמואל דייק מינה דכתובה נמי תנינא במתני' דהכא כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

- (1) משנה – הממאנת אין לה כתובה
  - (2) גמרא – רב תני קטנה יוצאה בגט אין לה כתובה וכל שכן ממאנת שמואל תני ממאנת אין לה כתובה אבל יוצאה בגט יש לה כתובה
  - (3) המשך דגמרא
- (א) ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל ממאנת אין לה כתובה קטנה יוצאה בגט יש לה כתובה – ממאנת לא פסלה מן האחין ולא פסלה מן הכהונה קטנה יוצאה בגט פסלה מן האחין ופסלה מן הכהונה וכו'

- (ב) קשיא – מאי קמ"ל תנינא כולהו הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה
- (ג) תירוץ דגמרא אינה מענייננו
- (4) תד"ה תנינא כולהו בדף קא.
- (א) קשיא – האיך אמרו תנינא כולהו הרי בברייתא לא תני דממאנת אין לה כתובה
- (ב) תירוץ – סמכי אמשנה דידן אשר לשמואל כבר תני בה הממאנת אין לה כתובה ומידק שמואל מינה דיוצאה בגט יש לה כתובה
- (5) תוספות ד"ה רב בדף ק: (יבואר במהרש"א) הא דאמרי דרב תני קטנה יוצאה בגט ואין לה כתובה – "פירוש במתניתין"
- (6) מהרש"א – רצונם לומר דלרב קתני במשנה דידן גופה אשר קטנה אין לה כתובה – ואין רצונם לומר דכך תני רב בברייתא ואשר במשנה לא קתני אלא דממאנת אין לה כתובה כשיטת שמואל דאם כן הוה לי' לרב למידק כשמואל "אבל קטנה דיש לה גט יש לה כתובה"

דף קא.

סוגיא דמעשה קטנה חלק ב' תוספות ד"ה כללו של דבר

[דף קא עמוד א] בד"ה כללו של דבר אינה כו' דאתיא לרבווי כו' עכ"ל דליכא למימר דאתי לרבווי כתובה דאין לה לר"א דלא איצטריך דכ"ש הוא כיון דמדידה לדידה לית ליה מכל שכן מדידה לדידה דלית לה כדמסיק הך סברא לר"י ולהכי לר' יהושע לא איצטריכו לפרש דאתי לרבווי כיון דאיכא לרבווי כתובה דיש לה אליבא דשמואל ודו"ק:

- (1) ניהדר למחלוקת דרב ושמואל דרב סבר קטנה יוצאה בגט אין לה כתובה ושמואל סבר דיש לה כתובה
- (2) ברייתא
- (א) ר' אלעזר אומר אין מעשה קטנה כלום ואין בעלה זכאי במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה ואינו יורשה ואינו מיטמא לה – כללו של דבר אינה כאשתו לכל דבר אלא שצריכה מיאון
- (ב) ר' יהושע אומר מעשה קטנה כלום ובעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ויורשה ומיטמא לה – כללו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה במיאון
- (3) גמרא
- (א) שאלה – לימא רב דאמר קטנה אין לה כתובה כר' אלעזר ושמואל דאמר יש לה כתובה כר' יהושע
- (ב) תשובה כמבואר ברש"י
- (i) נקטי בגמרא דיותר מסתבר דלית לה מדידי' לדידה (כגון כתובה) ולא מסתבר כל כך דלית לי' מדידה לדידי' – ובהיפך דיותר מסתבר דאית לי' מדידה לדידי' ולא מסתבר כל כך דאית לה מדידי' לדידה
- (ii) ואליבא דר' אלעזר כולי עלמא לא פליגי – כלומר דמודה שמואל דכיון דלר' אלעזר בקטנה לית לבעל ירושתה ומציאתה דמדידה לדידיה מכ"ש דלר' אלעזר לית לקטנה כתובה דמדידי' לדידה
- (iii) כי פליגי אליבא דר' יהושע – דרב אפילו לר' יהושע אמר דקטנה אין לה כתובה דעד כאן לא אמר ר' יהושע דמעשיה קיימין אלא דאית לי' מדידה לדידיה אבל לית לה מדידה לדידה כגון כתובה – ושמואל נוקט אשר לר' יהושע לא לבד דיש לי' מדידה אלא אף זו דיש לה כתובה מדידי' לדידה

- (4) תוספות – הא דאמר ר' אלעזר "כללו של דבר אינה כאשתו לכל דבר אלא שצריכה מיאון" מצינו למימר דאתיא לרבויי דאם היא בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה ואם היא בת כהן לישראל תאכל
- (5) מהרש"א לביאור תוספות – לר' יהושע דאמר "כללו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה במיאון" לא איצטריך לפרש מאי דאתי לרבויי כיון דאיכא לרבויי כתובה דיש לה אליבא דשמואל הגם דהוי מדידי' לדידה כדביארנו – מה שאין כן לר' אלעזר דלא איצטריך לרבויי כתובה דאין לה כיון דמדידה לדידה לית ליה מכל שכן דמדידה לדידה דלית לה ולכן מפרשי תוספות דלר' אלעזר אתיא לרבויי דאם היא בת ישראל וכו'

סוגיא דמעשה קטנה חלק ג' תוספות ד"ה ובהפרת נדרי'

בד"ה ובהפרת נדריה היינו כו' ואפילו את"ל כו' ולדברי ר"י לא תקשי היאך מיטמא כו' עכ"ל לא הל"ל לדברי ר"י כיון דבהפרת נדרים דקיימינן ביה עד השתא נמי אליבא דר"י הוא ויש ליישב קצת דתחלת דבריהם שכתבו גבי הפרת נדרים היינו משהגיעה לעונת נדרים דאל"ה כו' הם דברים צריכים גם לר"א דאי בלא הגיעה לעונת נדרים לא הוה שייך למתני ולא בהפרת נדריה כיון דאין כאן נדר כלל ואביה נמי א"צ להפר והשתא ניחא דנקטו הכא גבי טומאה ולדברי ר"י כו' וק"ל:

- (1) ברייתא – לר' אלעזר אין מעשה קטנה כלום ואין בעלה זוכה בהפרת נדרי' ואינו מיטמא לה – לר' יהושע מעשה קטנה כלום ובעלה זוכה בהפרת נדרי' ומיטמא לה
- (2) תוספות – בעלה דזוכה בהפרת נדריה היינו משהגיעה לעונת נדרים דאי לאו הכי אין נדרה נדר – ולדברי ר' יהושע לא תיקשי היאך מיטמא לה וכו'
- (3) מהרש"א

(א) קשיא – למה הוצרכו תוספות למימר "לדברי ר' יהושע" הרי בדברי ר' יהושע קיימינן דאית ליה דבעל זוכה בהפרת נדרי'

(ב) תירוצ' – תחלת דבריהם שכתבו הך דהפרת נדרים איירי בשהגיעה לעונת נדרים דאי לאו הכי אין נדרה נדר הם דברים צריכים גם לר' אלעזר דאי בלא הגיעה לעונת נדרים לא הוה שייך למתני ולא בהפרת נדריה כיון דאין כאן נדר כלל ואביה נמי א"צ להפר – ולכן באמרם לאחר כך "לא תיקשי היאך מיטמא לה" דקשיא זו אין לה מקום אלא לר' יהושע הוצרכו לפרש דלא מקשי קושיא זו אלא לר' יהושע

סוגיא דבלאות חלק א' תד"ה אילימא

בד"ה אילימא כו' שלא כדין מיירי שכלה הקרן דאי בכלה בדין מאי כו' גבי איילונית כו' עכ"ל ק"ק דבפשיטות טפי ה"מ לאוכוחי הכי ממאי דמסיק גבי שניה בהדיא דקנסו רבנן דהיינו ודאי בכלה שלא כדין דגלימא קרנא הוא ואי בכלה כדין באשה כשרה נמי א"צ לשלם לה אף על גב דלא איתנהו ודו"ק:

- (1) משנה כמבואר ברש"י – הממאנת השניה והאילונית אין להן בלאות דהיינו שחקי בגדים כגון שחקי גלימא
- (2) גמרא – לא שנו דאין לה בלאות אלא בלאות נכסי מלוג אבל בלאות נכסי צאן ברזל אית לה
- (3) הקדמה להמשך דגמרא

(א) נוקטין אשר "עיילא ליה גלימא" קרנא הוי – ולכן אין לבעל רשות להשתמש בגלימא דנכסי מלוג ולעשותו בלאות אלא עליו למכרו ולהשתמש בפירות – מה שאין כן גלימא דנכסי צאן ברזל דיש לבעל רשות להשתמש בו

(ב) מטעם שאינה מענייננו מסקי בגמרא דמשנה איירי בגוונא דהני בלאות "ליתנהו קיימין" מחמת דנשחקו

4) המשך דגמרא

- (א) הוי בה רב פפא אהייה דקתני אין להן בלאות
- (i) אילימא אממאנת אידי ואידי בין בלאות דנכסי מלוג בין בלאות דצאן ברזל לא שקלא מטעם דמפרש רש"י ואינו מעניינו
- (ii) ואילימא אילונית איפכא מיבעי ליה נכסי מלוג דברשותה קיימי שלא היה לו לבלותן וללובשן אית לה – נכסי צאן ברזל דלאו ברשותה קיימי לית לה – הכל מטעם דמפרש רש"י ואינו מעניינו
- (iii) אלא אשניה שהם נשואי עבירה – וקנסו רבנן לדידה בדידיה ולדידיה בדידה – כלומר מדינא אף הכא איפכא מיבעי ליה אלא חכמים הפכו את הדבר – קנסו אותה ממה שהיה ראוי לה לגבות משלו ומאי ניהו מנה מאתים ומזונות ובלאות דנכסי מלוג שהוציא שלא ברשות – ואותו קנסו במה שהיה ראוי לו לגבות משלה דהיינו בלאות דנכסי צאן ברזל שהוציא ברשות
- (5) תוספות – בנכסי מלוג שבלה קרן דידהו שלא כדין מיירי דאי בבלה פירות כדין מאי מסיק גבי אילונית איפכא מיבעי ליה ונכסי מלוג אית לה – למה יש לו לשלם פירות נכסי מלוג שאכל כדין אלא ודאי שלא כדין איירי
- (6) מהרש"א – קשיא דבפשיטות טפי ה"מ לאוכוחי הכי ממאי דמסיק גבי שניה בהדיא דקנסו אותה רבנן ממה שאשה כשרה ראוי לה לגבות מנכסי מלוג דהיינו ודאי בכלה קרן שלא כדין דגלימא קרנא הוא – דאי בכלה כדין דלא אכל אלא פירות שנשחקו באשה כשרה נמי לא צריך לשלם לה

סוגיא דבלאות חלק ב' תוספות בא"ד ואין לפרש

בא"ד ואין לפרש פירות דממאנת תקנת פירות כגון פרקונה כו' עכ"ל אבל גבי איילונית ושניה שפיר איכא לפרושי דאין לה פדיון בעודה תחתיו וכן נראה בפרש"י במתני' וק"ל:

סוגיא דבלאות חלק ג' תוספות ד"ה הכי גרסינן

בד"ה ה"ג רבינו חננאל וקנסו רבנן לדידיה בדידיה כו' וק"ל מאי קנסו אותו כך דין כו' עכ"ל נראה מלשונם דלפי גירסת רש"י לק"מ ואפשר דהיינו משום דלפרש"י וגירסתו ניחא דקנסו אותו במה שהיה ראוי לו משלה לפי שנישאת לו בעבירה ואעפ"כ קנסו אותו מה שא"כ באשה אחרת דמדינא משלם לה נכסי צאן ברזל ודו"ק:

(1) ניהדר לחלק א' דמסקי דהא דקתני דאין להן בלאות לא שנו אלא בנכסי מלוג אבל בנכסי צאן ברזל אית לה – ומסקי דאיירי בשני' וקנסו רבנן לדידה בדידיה ולדידיה בדידה ומפרש רש"י לדידה במה שהיתה ראוי' לגבות מדידי' – ולידידי' בנכסי צאן ברזל במה שהי' ראוי לו לגבות מדידה

(2) תוספות

(א) הכי גריס רבינו חננאל שלא כרש"י – וקנסו רבנן לדידיה בדידיה ולדידה בדידה – פירוש אותו קנסו בנכסי צאן ברזל שהן שלו ברשותו ואותה קנסו בנכסי מלוג שלה

(ב) קשיא – מאי קנסו אותה כך דין כל מגרשי נשותיהן לפרוע נכסי צאן ברזל

(3) מהרש"א

(א) קשיא – אף לשיטת רש"י תיקשי מאי קנסו אותה כך דין כל מגרשי נשותיהן לפרוע נכסי צאן ברזל

(ב) תירוץ – תוספות נקטו אשר לפרש"י וגירסתו ניחא דקנסו אותה בדידה כלומר במה שאי לאו דקנסו אותה היה ראוי לו משלה – והיינו טעמא "דהי' ראוי לו משלה" מחמת דקנסו אותה שלא יהא דינה כשאר נשים אשר בשאר נשים מחזיר בעל בלאות נכסי צאן ברזל

הדרן עלך אלמנה ניזונת